

P III 589

biblioteca

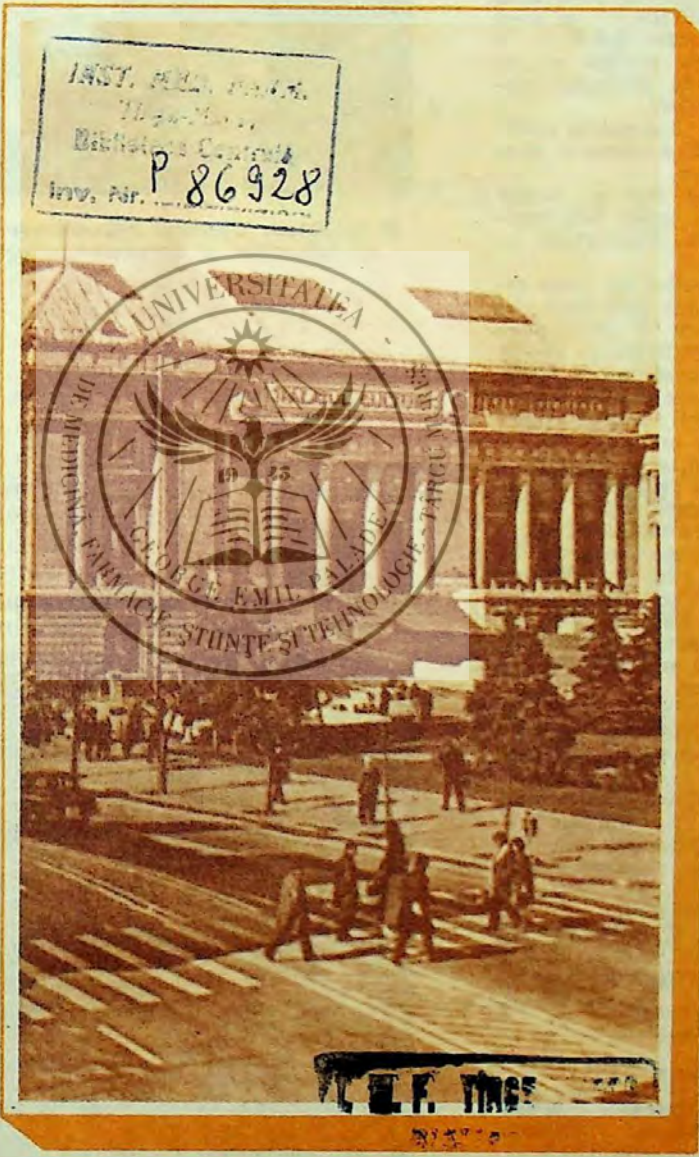
BULETIN TRIMESTRIAL
DE BIBLIOTECONOMIE
EDITAT DE REVISTA
„CÎNTAREA ROMÂNIEI“

1987

biblioteca
biblioteca
biblioteca
biblioteca
biblioteca

biblioteca
biblioteca
biblioteca
biblioteca
biblioteca

L. F. VIŢE

biblioteca

biblioteca

Sumar

SUB SEMNUL CONGRESULUI
EDUCAȚIEI POLITICE ȘI CUL-
TURII SOCIALISTE

Gheorghe Milca: *Dimensiuni con-
temporane ale activității bi-
bliotecare* p. 1—3

BIBLIOTECA ACADEMIEI IN
CONTEXTUL MIȘCĂRII ȘTIINȚI-
FICE ȘI BIBLIOTECONOMICE
DIN ȚARA NOASTRĂ p. 4—9

*Biblioteca Academiei R.S.R. — o
instituție cu vechi tradiții și pu-
ternice rădăcini în prezentul cul-
turii noastre socialiste.*

Victor Vișinescu: *Activitatea edito-
rială a Bibliotecii Academiei. Rea-
lizări și perspective*

*Biblioteca Filialei Iași a Acade-
miei: dezvoltarea bazei informațio-
nale a colecțiilor. Convorbire cu
Lucia Chirică*

Titus Furdui: *Fondul de carte ro-
mânească veche din Biblioteca Fi-
lialei Cluj-Napoca a Academiei.*

DIALOG PROFESIONAL p. 10—18

Aurel Cotu: *Raționalizare și plani-
ficare în bibliotecile publice. Inter-
ferențe, semnificații; Georgeta Clin-
ca: Schimbări în notația CZU: o
propunere în discuție; A. Negruțiu:*

*Căi și mijloace de îmbogățire a co-
lecțiilor de publicații într-o bibli-
otecă universitară; Ligia Todan:*

*Manifestarea de masă cu cartea —
act de cultură și educație; Florica
Câmpeanu și Marilena Șuteu: Din
experiența B.C.U. București în pre-
lucrarea automatizată a articolelor
din reviste străine pe probleme de
invățământ superior*

CONSULTAȚII p. 19—24

Elena Sabadac: *Așezarea pe for-
mate; Gheorghe Popescu: Pentru
o viziune globală sistemică asupra
structurilor organizării funcționale
a bibliotecii. Un program de ini-
țiere pentru bibliotecarii nou în-
cadrați; Elena Maria Schatz: „Co-
lecție constituită”; D. B.: *Lexic de
informatică documentară.**

LUCRĂRI DE SPECIALITATE
p. 25—26

MERIDIAN BIBLIOLOGIC
p. 27—32

Redactor șef:

MIHAI NEGULESCU

Colectivul redacțional: Ioana
LUPU, Anne-Marie MIHIȚ,
BALOGH József, Aureliu GOCI

Coperta: Victor MAȘEK

- *Biblioteca Clubului muncitoresc Bucecea. Punctul de informare și documentare politico-ideologică*

- *Biblioteca Casei de cultură a sindicatelor din Iași. Aspect din sala cu acces liber la raft*

* 5550016277 *

SUB SEMNUL CONGRESULUI EDUCAȚIEI POLITICE ȘI CULTURII SOCIALISTE

Dimensiuni contemporane ale activității bibliotecare

Privită în funcționalitatea sa complexă, în relație dialectică dinamică cu procesul de edificare a societății socialiste multilateral dezvoltate, biblioteca constituie un element de bază în formarea și educarea omului nou, factorul esențial, decisiv al făuririi noii orânduiri.

Funcționând în sistem deschis (rețelele publice) sau adresându-se unui public specializat (rețelele unităților tehnico-documentare) sau unor categorii în curs de formare (rețelele de învățământ), bibliotecile — fiecare în parte și în ansamblul lor — participă la toate laturile acestui complex proces modelator, expresie a umanismului socialist.

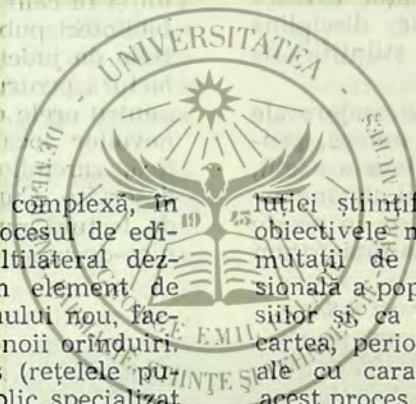
În societatea noastră, în care toată lumea învață, instrumentul încă neegalat al studiului îl constituie cartea, materialul bibliografic pe care instituția bibliotecară îl colecționează, îl organizează și îl face accesibil publicului cititor prin diversele ei servicii și instrumente de informare. Și dacă biblioteca școlară sau cea universitară oferă tineretului studios „materie primă“ pentru studiu, pentru învățatură, cei preocupați de autodaxie sau care parcurg diverse forme de reciclare, de învățământ post-școlar și postuniversitar, își satisfac această necesitate formativă prin apel continuu la colecțiile bibliotecilor publice sau specializate.

Dinamismul fără precedent al economiei noastre naționale, în impact cu cuceririle revo-

lutive științifice și tehnice contemporane, cu obiectivele noii revoluții agrare a determinat mutații de esență în structura socio-profesională a populației, o mare mobilitate a profesiorilor și ca o necesitate acută, policalificarea, cartea, periodical de specialitate, alte materiale cu caracter informativ alimentând vital acest proces (re)formativ.

Democrația socialistă, care funcționează în țara noastră atât în plan economic, cit și în plan politic, angajează masele largi de oameni ai muncii să participe atât la elaborarea programelor de dezvoltare a țării, cit și la realizarea lor, ceea ce presupune deopotrivă nivel politico-ideologic ridicat, gândire economică și pregătire la zi în domeniul de activitate, biblioteca, prin colecțiile ei de cărți și periodice, fiind un factor esențial formativ-informativ, capabil să-i instrumenteze pe cei care, în mod conștient, competent și responsabil, participă la făurirea noului destin al patriei.

Festivalul național „Cîntarea României“, în spiritul aceluiași larg democratism, face din mase nu numai beneficiare ale culturii, dar și făuritoare directe ale noilor valori spirituale și artistice ale patrimoniului cultural național, cartea fiind în mod esențial implicată, educînd estetic, cultivînd tradiția în raport dialectic cu inovația, lărgind permanent univer-

sul de cunoaștere și înțelegere a mesajelor umaniste încorporate în artă.

Ca factor primordial al progresului, știința este integrată activ în înfăptuirea programului partidului de dezvoltare intensivă a economiei țării, în valorificarea plenară a întregului potențial material și uman. Or, izvoarele cercetării se află tot în informații — de la cele factologice la cele bibliografice, de la instrumente signaletice la documente primare, de la articolele de specialitate la literatura de brevete și de la teze de doctorat la tratate —, accesibile în biblioteca cea mai apropiată sau, prin intermediul acesteia, în virtutea accesului național — și în principiu universal — la informații, în orice altă colecție din țară sau din străinătate.

Astăzi, când creativitatea este ridicată în țara noastră la dimensiunile unei coordonate de masă, fermentul gândirii științifice se regăsește și în colecțiile bibliotecare: de aici se culege permanent noul în aspirația firească spre mai nou; aici se deprinde disciplina muncii intelectuale și sistemul științific de gândire.

Dacă în mod obiectiv, interesele majore ale societății — asigurarea forței de muncă, progresul general al țării, noua calitate a vieții, împlinirea plenară a personalității umane — converg către bibliotecă, este firesc, în aceste momente de bilanț, cu prilejul marelui forum

al educației politice și culturii socialiste, să vedem cum răspunde această instituție imperativelor formative și imperativelor formative și informative, contemporane. Bilanț de cifre și, mai ales, de fapte.

Graul lapidar al cifrelor este întradevăr impresionant: cele aproximativ 21 500 de biblioteci din țara noastră, deținătoare ale unui patrimoniu ce însumează circa 190 de milioane de volume, înscriu anual în jur de 9 milioane de cititori, introducând în circuitul lecturii și al informării peste 98 de milioane de volume. În spatele acestor cifre descoperim tendințe care vorbesc despre mutații de esență în însăși funcționalitatea instituției bibliotecare, despre o nouă calitate a activității de bibliotecă.

Mutații tot mai accentuate în anii din urmă, s-au produs în profilul unor tipuri de biblioteci — la nivelul colecțiilor și al serviciilor — cu reflexul corespunzător în structura publicului și în calitatea lecturii. Astfel, tradiționalele biblioteci publice, în primul rând cele din centrele de județ, sînt astăzi nu numai unități de lectură pentru cultura generală a publicului și pentru orele de loisir, ci răspund tot mai mult nevoilor locale de informare tehnico-științifică, sarcinilor economice ale comunităților deservite. Cumulează tot mai vizibil funcțiile de lectură publică cu cele de informare tehnico-documentară și unități din rețeaua coo-

Biblioteca Fiiiilei Cluj-Napoca a Academiei R.S.R.

REȚEAUA DE BIBLIOTECI (1986)

● **BIBLIOTECI** — nr. total: 21 448; volume existente: 181 652 mii; cititori: 8 929 mii; volume eliberate: 98 332 mii ● **biblioteci naționale** — nr. total: 2; volume existente: 14 192 mii; cititori: 38 mii; volume eliberate: 1 433 mii ● **biblioteci de învățămînt superior** — nr. total: 43; volume existente: 22 370 mii; cititori: 274 mii; volume eliberate: 12 591 ● **biblioteci specializate** — nr. total: 3 297; volume existente: 20 440 mii; cititori: 787 mii; volume eliberate: 5 758 mii ● **biblioteci școlare** — nr. total: 11 146; volume existente: 57 271 mii; cititori: 3 169 mii; volume eliberate: 25 449 mii ● **biblioteci publice** — nr. total: 6 960; volume existente: 67 379 mii; cititori: 4 661 mii; volume eliberate: 53 101 mii ●

perației, a sindicatelor. La rîndul lor, în condițiile integrării învățămîntului cu cercetarea și producția, bibliotecile universitare și-au însușit și funcții specifice bibliotecilor științifice, au dobîndit capacitatea reală de a satisface, cele mai pretențioase necesități de documentare științifică de studiu și de informare.

O altă tendință la nivelul sistemului, ține de dinamismul instituției bibliotecare. Aceasta se manifestă nu numai în modelarea permanentă a serviciilor în raport cu comanda economico-socială și culturală a perioadei și în legătură cu caracterul prospectiv asumat, ci și în părăsirea stilului tradițional de „așteptare“ în favoarea celui al „ieșirii în întîmpinare“. Se vedește aceasta în extinderea și deversificarea instrumentelor de informare cu adresabilitatea precisă și periodicitate ritmică (bibliografii de diferite tipuri, cataloage și fișiere bibliografice pe domenii etc), în organizarea de puncte, uneori cabinete, de informare și documentare de diferite profiluri, cît mai apropiate de beneficiari. De asemenea, se observă preocuparea de descentralizare a manifestărilor cultural-educativ și de propagandă ale bibliotecilor, organizate în întreprinderi, la locurile de muncă din agricultură sau de pe șantiere, în cămine etc.

Pe linia potențializării maxime a resurselor, a colecțiilor și a serviciilor, se observă o tot mai accentuată tendință de integrare a serviciilor de bibliotecă la nivelul rețelelor locale (mai ales) și al sistemului (iar a sistemului de bibliotecă în sistemul național de informare și documentare) manifestată în corelarea achizițiilor unor instrumente colective de informare în domeniile științei și tehnicii, în extinderea relațiilor de schimb și de împrumut interbibliotecar, ca și în alte planuri.

Dezvoltîndu-și pregnant funcțiile informative, biblioteca și-a intensificat în același timp și preocupările formative privind beneficiarii lecturii și ai informării. De la „zilele deschise“ ale bibliotecilor, la ghiduri și pliante informative, de la concursuri de informare, la cercuri de biblioteconomie și de tehnică a muncii intelectuale și a informării, iată tot atîtea forme și modalități prin care bibliotecile se preocupă să-și formeze beneficiarii, să le dezvolte capacitățile de orientare în colecții și în instrumentele de informare, să le dea știința de a se informa. Mai mult decît atît, se manifestă tot mai frecvent preocuparea de a forma capacități de lectură valorizantă, apreciativă, de pe poziții estetice, ideologice-științifice, de a cultiva deprinderile de analiză și sintetiză etc., în cadrul unor cercuri și cenacluri ce

s-au dezvoltat pe lingă bibliotecile de diferite tipuri.

Aceasta este totodată un aport specific la dezvoltarea spiritului de creativitate al publicului, ce se întoarce benefic în plan social, economic și artistic.

Contribuind multiplu la modelarea spirituală a publicului ei, biblioteca zilelor noastre este nu numai un inegalabil instrument al cunoașterii și al informării, ci o adevărată instituție a educației comuniste. Ea a ajuns la acest statut datorită condițiilor create în anii construcției socialiste, cu deosebire în ultimele două decenii, de către partidul și statul nostru, în spiritul înaltului umanism promovat de secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, care a pus și pune în centrul tuturor preocupărilor formarea omului nou, constructor devotat și conștient al noii orînduirii. O contribuție remarcabilă în conducerea și orientarea învățămîntului, științei, culturii, a întregii activități în domeniul cărții și al bibliotecii o are tovarășa academician doctor inginer Elena Ceaușescu, prin grija permanentă pe care o manifestă și în acest domeniu.

Impresionante investiții au permis constituirea și dezvoltarea unor puternice colecții capabile să răspundă celor mai pretențioase cerințe de lectură și de informare. S-a dezvoltat totuși baza materială a lecturii. Pe harta patriei s-au ridicat edificii impunătoare pentru bibliotecă de toate tipurile și de toate rangurile, ca o incununare aflîndu-se acum în plin proces de construcție Biblioteca Națională. Preocupări susținute s-au înregistrat în privința modernizării activității de bibliotecă pînă la nivelele de vîrf ale automatizării unor servicii. Și, ca o condiție a înșeși devenirii instituției bibliotecare, s-au creat condiții și cadrul organizatoric și funcțional al formării și perfecționării profesionale a activului bibliotecar, într-o viziune formativă modernă și complexă. Specializare în contextul policalificării; cunoștințe la zi în domeniul biblioteconomiei, dar și în domeniile conexe ale sociologiei, psihologiei, pedagogiei, al informării documentare, ca și al științei conducerii; creativitate în perimetrul specific de activitate și concepție integratoare; perspectivă politică și economică și înalt spirit revoluționar — acesta este profilul profesional al bibliotecarului de azi, investit cu misiunea de răspundere de modelare a omului nou, factorul hotărîtor al edificării societății socialiste multilateral dezvoltate în patria noastră.

Biblioteca Academiei în contextul mișcării științifice și biblioteconomice din țara noastră

Pregătirea specialiștilor la nivelul cerințelor noii revoluții tehnico-științifice, configurarea unui orizont intelectual cât mai larg, pe măsura exigențelor actuale ale României socialiste aflate în plin proces de dezvoltare multilaterală — așa cum ne cere secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu — sînt obiective comune ale tuturor bibliotecilor din țara noastră și, mai ales, ale celor mari care dispun de o gamă largă de posibilități: fonduri bogate, personal calificat de înaltă specialitate, servicii competente, instrumente de informare realizate la un înalt nivel științific ș.a.

Crearea Consiliului Național al Științei și Invățămîntului — sub conducerea tovarășei academician doctor inginer Elena Ceaușescu — a dat un nou impuls întregii activități științifice, inclusiv contribuției Bibliotecii Academiei în contextul mișcării științifice din țara noastră, în general, a celei biblioteconomice în special, la creșterea eficienței informării științifice și documentării pe problemele majore ce stau în fața institutelor Academiei Române.

Sînt cîteva din ideile ce au fost susținute și în convorbirea avută cu dr. GABRIEL ȘTREMPEL, directorul adjunct al acestei instituții.

○ instituție cu vechi tradiții
și puternice rădăcini în prezentul culturii noastre socialiste

Cînd vorbim despre Biblioteca Academiei ne gîndim, cel mai adesea, la fondurile sale de manuscrise, de corespondență, de arhive personale, la colecțiile de carte românească veche și de carte rară străină, la fondul de gravuri, de desene, de fotografii, de reproduceri, de cărți poștale, de ilustrate și afișe, la fondul de hărți și atlase (peste 20 000), la fondul muzical — peste 20 000 de partituri (manuscrise și tipărite), la discoteca de referință (căci ea cuprinde tot ce s-a înregistrat în țară). Din această enumerare nu pot lipsi valorile numismatice și fondul de documente istorice, depuse la Arhivele Statului pentru o mai bună conservare, colecțiile de peste 40 000 de titluri de periodice românești și străine, un mare fond de foi volante — afișe (cu ele putem ilustra întreaga mișcare culturală din trecut), proclamații, programe de teatru.

Ceea ce vreau să subliniez este faptul că instituția noastră a fost animată permanent de dorința de a aduna cît mai mult material documentar privind țara noastră, poporul român. Prin prisma aceasta trebuie privite eforturile depuse de înaintașii și de contemporanii noștri de a face din colecțiile Bibliotecii Academiei o sursă valoroasă de documentare științifică a țării.

Și pentru că respectul față de trecutul nostru rămîne mereu în actualitate, să facem doar puțină istorie. De destînl Bibliotecii Academiei a fost legată activitatea multor personalități ale vieții noastre culturale, științifice. Fără a intra în istoricul ei, menționăm, în primul rînd, pe cel care i-a pus bazele ca instituție științifică, adică pe Ioan Bianu. Asigurîndu-i, într-o perioadă în care acest lucru era

o întreprindere temerară, personalul necesar și clădirea corespunzătoare unei dezvoltări ulterioare, el a asigurat de fapt premisele necesare dăinuirii acestei instituții pînă în zilele noastre. Continuîndu-i opera, Nerva Hodoș și Alexandru-Sadi Ionescu au organizat instituția și colecțiile sale pe baze științifice moderne. Mari bibliotecari și mari bibliografi, ei au format o adevărată școală ai cărei fideli și competenți urmași s-au numit George Baiculescu, Ioan Lupu și Traian Popovici. În rîndul celor care au onorat, prin personalitatea lor, conducerea bibliotecii se numără acad. Șerban Cioculescu și acad. Victor Sahini, actualul director.

Cu ce se prezintă, astăzi, biblioteca în ansamblul vieții noastre culturale, care-i este menirea în sistemul bibliotecilor din țară?

Să ne oprim puțin asupra colecțiilor. Printre comorile colecțiilor noastre se numără cele 3 exemplare originale din cele 5 cunoscute ale „Liturgiului” tipărit în 1508, un exemplar din „Evangheliarul” tipărit în 1512 și o reproducere fotografică după „Octoihul” din 1510, toate fiind opera lui Macarie. Prima carte românească împodobită cu xilografuri — „Triodul Penticostar”, 1558 —, aproape toate tipăriturile coresiene — „Evangheliarul” 1560—1561, prima carte tipărită în limba română, „Apostolul” din 1563, tipărit tot în limba română, „Tîlcul Evangheliilor” și „Molitvenic”, 1564, „Psaltirile” din 1570 și 1577, „Evanghelia cu învățătură”, „Palia” de la Orăștie, 1582, „Pravila” de la Govora, 1640, și „Îndreptarea legii”, 1642, tipărite în Țara Românească în timpul domniei lui Matei Basarab, „Pravila” lui Vasile Lupu, 1646, tipărită în Moldova, „Psaltirea”,

1680, și „Viețile sfinților”, 1682, scoase de mitropolitul Dosoftei, „Cheia înțelesului”, 1678, și „Biblia” lui Șerban, 1688, tipărite la București. Dintre cărțile tipărite de Antim Ivireanu, menționăm „Învățăturile lui Vasile Macedoneanu către fiul său Leon”, 1691, „Evanghelia greco-română”, 1693, „Gramatica slavă” (Snagov, 1679), ediția de buzunar a „Floarei darurilor” (Snagov, 1701), „Pildele filosofesti” (Tirgoviște, 1713). Lucrările lui Dimitrie Cantemir — „Divanul sau gilceava înțeleptului cu lumea”, prezentă în colecții cu un număr mare de exemplare, „Sistemul sau întocmirea religiei mihamedane” (Petersburg, 1722), „Istoria imperiului otoman” (Londra, 1734, Paris, 1743, Hamburg, 1745), „Descrierea Moldovei” —, primele cărți destinate învățămîntului elementar — „Bucovna” (Alba Iulia, 1699, Blaj, 1759), „Bucvariul” (Viena, 1781), „Abecedarul mare” (București, 1783), „Gramatica românească” a lui Ienache Văcărescu, apărută în două ediții (Rimnic și Viena, 1781) —, operele reprezentanților Școlii ardelenne, primele periodice românești, toate acestea se alătură „fondului de aur” al bibliotecii.

Incunabilele și postincunabilele, cărți tipărite în oficiile vestite ale timpului, unele fiind exemplare unice sau în număr mic, ediții ilustrate de o mare valoare — „Cronica de la Nürenberg” a lui Schedel Hartmann, 1499, de exemplu —, ediții princeps și alte și alte cărți valoroase prin legătura lor, prin materialele pe care s-au tipărit (pergament, mătase, hîrtie japoneză) sau prin dimensiunile lor fac parte, de asemenea, din „fondul de aur” al bibliotecii.

Cataloagele bine puse la punct permit celor interesați o orientare lesnicioasă în acest fond prețios, depozitat cu grijă pentru buna lui conservare.

Dar Biblioteca Academiei reprezintă, totodată, și un fond valoros de carte științifică, de carte beletristică, de carte de artă contemporană editată în țară și străinătate. Valoarea colecțiilor sale de carte contemporană este susținută și de cea a periodicelor, cu precădere cele din domeniul științei.

Fără a avea nimic spectaculos în sine, fiind o activitate obișnuită dar deosebit de eficientă, împrumutul interbibliotecar practicat cu marile biblioteci din țară și cu bibliotecile specializate din domeniul industriei în special ne permite să acordăm un sprijin efectiv. Fondurile de carte din toate domeniile științei și tehnicii — editată în țară și străinătate — stau la dispoziția tuturor solicitanților noștri, răspunsurile noastre la cererile primite fiind, în măsura posibilităților, prompte. Căutăm să dăm dovadă de aceeași promptitudine și în ceea ce privește celelalte domenii ale literaturii.

Colaborarea cu celelalte rețele de biblioteci s-a desfășurat și se desfășoară sub semnul obligației morale, a spiritului de breaslă ce animă dintotdeauna instituția noastră. Generații întregi de bibliotecari — din diverse rețele — și-au făcut ucenicia la noi. Un sprijin acordat fără ostentație, în ideea morală a necesității colaborării și intrajutorării.

Un alt aspect al acestei colaborări îl reprezintă elaborarea unor instrumente de lucru specifice. Ca să facem, din nou, puțină istorie, să reamintim faptul că primul manual de clasificare zecimală a fost rodul colaborării instituției noastre cu Biblioteca Academiei Comerciale și cu direcția de specialitate din minister. Ulterior, tot pe bază de colaborare — cu Biblioteca Centrală de Stat, cu Biblioteca Centrală Universitară București, cu biblioteci din institute de profil — s-a trecut la elaborarea cataloagelelor colective pe domenii (chimie, medicină ș.a.), instrumente a căror utilitate nu trebuie să o mai demonstrăm. „Repertoriul analitic al presei” (pînă în 1957) a fost realizat tot pe baza muncii în colaborare,

a unor bibliotecari fie din Biblioteca Academiei, fie din bibliotecile unor institute ca „N. Iorga”, „G. Călinescu”.

În vara lui 1986, Biblioteca Academiei a anunțat elaborarea seriei contemporane a „Bibliografiei naționale” (cărți, 1919—1952. Pentru reușita unei lucrări de asemenea proporții a fost solicitată colaborarea Bibliotecii Centrale de Stat și a marilor biblioteci universitare din București, Iași, Cluj-Napoca cu care au fost puse la punct procedeele și metodologia unică de lucru.

Biblioteca Academiei acordă un sprijin permanent operațiunilor de depistare, de identificare a materialelor cu valoare patrimonială. Instrumentele de orientare de care beneficiem în ceea ce privește colecțiile — relativ complete — de carte veche românească și numeroasa carte rară străină ne dau posibilitatea să oferim celor interesați un ajutor competent și prompt.

Prezența bibliotecii noastre, prin comunicările susținute de către lucrătorii săi, la toate manifestările de specialitate se înscrie în preocupările constante ale instituției noastre de a participa la viața biblioteconomică românească prin înscrierea propriilor noastre preocupări în rîndul celor circumscrise la nivel național. „Ieșirile” în public ale bibliotecii sînt asigurate și prin cele 4—6 expoziții organizate anual a căror tematică este legată de activitatea și viața unor mari personalități românești și străine, ca și de popularizarea propriilor sale colecții. „Firele” statornice de legătură însă le reprezintă fondurile sale reflectate în cataloagele științifice întocmite ce permit accesul în toate sensurile dorite de către beneficiari.

Aș dori să mă refer, în încheiere, la un alt aspect al activității noastre: raporturile cu filialele. Făcînd parte din aceeași rețea, Biblioteca Academiei a stabilit cu aceste unități raporturi de colaborare și de sprijin, nu de îndrumare și control. Accentul principal îl punem pe ajutorul acordat în completarea colecțiilor — prin donații de cărți și periodice —, aspect al activității noastre prezent și în colaborarea cu alte biblioteci din țară. Mă refer, printre altele, la Baza de cercetări științifice de la Timișoara și la Centrul de cercetări în științele sociale de la Tîrgu-Mureș.

Activitatea editorială a Bibliotecii Academiei

Înaintași de prestigiu în munca de editare bibliografică, Ioan Bianu și colaboratorii săi Al. Sadi Ionescu și Nerva Hodoș au depus strădania, pasiune și sacrificii neîntrerupte ani în șir și decenii întru concretizarea unor repertorii bibliografice de înaltă ținută științifică și funcționalitate, unanim apreciate în țară și peste hotare. Monumentala „Bibliografie românească veche”, 1508—1830, realizată de Ioan Bianu și Nerva Hodoș între anii 1903 și 1944 (vol. I, 1508—1716; vol. II, 1717—1808; vol. III, 1809—1830, pînă la pagina 192) și de Dan Simonescu (vol. III, p. 193—780, vol. V, „Adăugiri și îndreptări”), a fost însoțită și de realizarea primelor repertorii bibliografice ale periodicelor — „Catalogul alfabetic al publicațiilor periodice românești (Ziare, gazete, reviste), 1820—1906”, descriere bibliografică de Nerva Hodoș și Al. Sadi Ionescu, cu o „Introducere” de Ioan Bianu (tomul I, București, Leipzig, Viena, 1913) și „Publicații periodice românești (Ziare, gazete, reviste), Catalog alfabetic, 1907—1918” (tomul II), urmate de un „Supliment”, 1790—1906, descriere bibliografică realizată de George Baiculescu, Georgeta Răduică și Neonila Onofrei (București, 1969). Lor li se alătură cataloagele de manuscrise românești și străine. Tot Ioan Bianu a fost acela care a lucrat primul volum pentru fondul român (apărut în 1907). Următoarele volume au apărut în 1913 (la care a colaborat și Remus Caracas), în 1931, la a cărui elaborare a participat și G. Nicolăușă, iar al patrulea volum a apărut sub redacția dr. Gabriel Ștrempel, cu ocazia centenarului Bibliotecii Academiei. Fondul de manuscrise grecești a fost descris de C. Litzica (vol. I, 1909) și de Nestor Camarino (vol. II, 1940). Pentru manuscrisele slave au fost proiectate de P.P. Panaitescu să apară trei volume dintre care primul a văzut „lumina zilei” în 1959.

Lor li se adaugă alte lucrări de profil realizate individual sau colectiv (stampe, muzică, bibliografii tematice și despre personalități). Între bibliografiile dedicate marilor personalități se înscrie volumul „Bibliografia Mihai Eminescu” (1866—1970), vol. I, „Opera”, apărut în 1976, cu un Cuvînt înainte de Șerban Cioculescu și o introducere de Valeria Trifu și Rodica Fochi. Începută în 1965 și definitivată în 1974, ea cuprinde 4 612 poziții bibliografice, indice de nume și indice de lucrări. Valorificarea ei este de mare importanță pentru specialiștii care lucrează, în momentul de față, la Bibliografia generală Mihai Eminescu (operă, referințe) de la debut și pînă în anii noștri.

Obiectivul prioritar care se înscrie în activitatea editorială a Bibliotecii după 1950 este realizarea „Bibliografiei cărții românești moderne”, continuare a BRV, pe rîstimpul îndelungat între 1831 și 1918. Premisele noului corpus bibliografic, conturate prin dezbateri constructive privind descrierea bibliografică statornică de Ioan Bianu și colaboratorii săi și normele moderne de bibliografiere, au permis colectivului alcătuit la acea vreme (după 1950) din George Baiculescu, Neonila Onofrei și Valeria Trifu să pornească la investigarea și fișarea materialului bibliografic.

Un an reper în umirea din „punctul mort” a acestei probleme de maximă importanță pentru cultura națională este anul 1981 cînd la sesiunea de comunicări de la Alba Iulia, de la 1 decembrie, Societatea de Științe Filologice din R.S. România a venit în întîmpinarea dorinței legitime de transpunere în literă de tipar a repertoriilor bibliografice lucrate sau în proiect de lucru. An de an după aceea, la simpozioanele organizate la Brașov, s-au trasat și adîncit căile de valorificare a bibliografiei cărții și periodicelor românești retrospective și contemporane. Rezultatele n-au întîrziat să se arate.

Revirimentul l-a produs apariția primului volum din „Bibliografia românească modernă” — BRM (1831—1918), în 1984, la Editura Științifică și Enciclopedică. (Lucrarea e concepută în 4 tomuri, însumînd, în final, aproximativ 100 000 de titluri.) Acest prim volum, cu o prefață de Gabriel Ștrempel (cărui îi revine și coordonarea generală) atestă eforturile de ani și ani de zile ale bibliografilor menționați pe coperta de titlu, ale coordonatorilor din serviciul de specialitate și din redacția Editurii Științifice și Enciclopedice și ale altor specialiști și colaboratori la care s-a apelat. Acest prim volum consemnează o perioadă de 88 de ani în 16 083 de titluri, cu numeroase completări (traduceri, prefețe, ediții, trimiteri etc.). Lucrarea furnizează informații indispensabile și operative despre operele autorilor români scrise în românește sau în limbi străine, traduceri din operele acestora, scrieri ale autorilor străini aflați temporar sau definitiv în România, traduceri din literatura universală și altele. Atît sub raportul dimensiunilor (format mare, XXXII plus 912 p.), cît și al concepției după care a fost structurat și desăvîrșit, volumul atestă calitățile unei lucrări exhaustive și științifice (în ciuda unor inerente scăpări, de așteptat în cuprinsul unei lucrări de atari proporții). Ca funcționalitate, bogatul conținut al volumului și-a găsit o descriere bibliografică în stare să satisfacă deopotrivă pe specialiști și pe cititorii neavizați, tuturor dîndu-li-se datele fundamentale ale operei: titlul, subtitlul, ediția, numărul de volume, localitatea unde a apărut, anul apariției, formatul, numărul de pagini, materialul ilustrativ, avîntitul, cota cărții și biblioteca în care se află.

Ne-am îngăduit să semnalăm succint trăsăturile de structură și funcționalitate ale acestui prim tom pentru că ele sînt aceleași la întreaga serie BRM. Satisfacția specialiștilor din serviciul nostru de bibliografie — și nutrim speranța că și a cercetătorilor și specialiștilor de profil, inclusiv a publicului larg — a sporit la finele anului trecut cînd în librării a apărut cel de-al doilea tom BRM, sub aceleași auspicii ale primului volum, în aceeași coordonare și de o cuprindere aproximativ egală cu a celui dintîi. Astfel, volumul II BRM, 1831—1918 (D-K) înmănușează în spațiul celor 892 de pagini ale sale 14 984 de titluri. Pentru a încheia cu această idee, menționăm că bibliografiile noastre se află în momentul de față într-o fază avansată de lucru cu cel de al treilea volum (literele L-Q), care va fi predat spre editare chiar în acest an.

Celălalt compartiment al bibliografiilor retrospective — al periodicelor — repertorizate, cum am menționat, pînă la anul 1918, a solicitat vechilor colaboratori la tomul al II-lea (Georgeta Răduică, Neonila Onofrei) și altora mai tineri, eforturi susținute întru desăvîrșirea tomului al III-lea și a întregii suite. Între 1975 și 1983 răspunderea pentru tomul III i-a revenit Valeriei Trifu, secundată de Adriana Raliade, volum care include 3 399 de titluri de periodice, din care 191 de titluri sînt continuări de apariție din anii precedenți, iar 282 de

titluri sînt reapariții. Metodologia adoptată nu se abate de la volumul al II-lea, iar structura volumului cuprinde: 1. periodice din limba română, indiferent unde au fost tipărite (chiar și cele din afara granițelor țării); 2. periodice în limbi străine de pe teritoriul României; 3. periodice în limbi străine editate de autori români în alte țări. Volumul se intitulază: „Publicații periodice românești (ziare, gazete, reviste), Tom. III, Catalog alfabetic: 1919—1924”. Descrierea bibliografică este semnată de Ileana Stanca Desa, Dulciu Morărescu, Ioan Patriche, Adriana Raliade și Ileana Sulică, iar „Postfața” de Gabriel Ștrempel. Volumul, care se află în acest moment în stadiu de corecturi II, este tipărit de Editura Academiei R.S. România. Simultan, bibliografiile din acest compartiment lucrează la volumul al IV-lea care va cuprinde repertorierea periodicelor pe perioada 1925—1930.

Intr-un alt important domeniu al editărilor se cuvine a fi relevată laborioasa activitate de valorificare a manuscriselor în suite de catalog. Continuînd tradiția, cu respectul datorat înaintașilor, dr. Gabriel Ștrempel, director-adjunct al instituției, avînd experiența a peste trei decenii în specialitate, a conceput, elaborat și terminat o suită de patru tomuri intitulată: „Catalogul manuscriselor românești”, suită ce va cuprinde, în final, întregul fond românesc de 5 920 de manuscrise. Primele două volume au apărut la Editura Științifică și Enciclopedică (în 1978 și 1983), al treilea volum a apărut de curînd, iar al patrulea volum se află în lucru în tipografie, el cuprinzînd și o „Postfață” de concluzii. În privința metodei utilizate, dr. Gabriel Ștrempel nu se abate de la aceea impusă de Ioan Bianu decît numai prin eliminarea titlurilor diferitelor capitole, a prefețelor și a postfețelor („rămășițe” metodologice de la BRV).

„Fondul slav”, respectiv vol. II și III, lucrate de P.P. Panaitescu, au revenit, în sensul urmării tipăririi lor, prof. univ. dr. Gh. Mihăilă, iar volumul 3 din „Catalogul manuscriselor grecești”, cu care se încheie lucrarea, aflatu într-un stadiu de redactare foarte avansat se datorează colegului Mihail Catarășu.

În partea finală a acestei sumare „introspectivă” în activitatea editorială, ar trebui să amintim că se găsește în lucru o mare bibliografie Mihai Eminescu (operă, referințe) eșalonată pe cîteva volume, cel dintîi cuprinzînd perioada 1866—1938 și urmînd a fi predat Editurii Academiei R.S. România în anul viitor. Volumul este programat să apară cu ocazia centenarului morții marelui poet, în iunie 1989.

Ca lucrări de anvergură, seria a treia din „Bibliografia cărții românești contemporane — BRC”, 1919—1952, concepută în mai multe volume, va fi o operă de colaborare între Biblioteca Academiei (ordonatoarea întregii lucrări) și bibliotecile centrale universitare din București, Iași și Cluj-Napoca, pe de o parte, și Biblioteca Centrală de Stat, pe de altă parte. Colaborarea s-a perfectat la nivelul conducătorilor instituțiilor respective, unii dintre parteneri — bibliotecile universitare amintite — și-au asumat deja partea de lucru ce le revine, din acest an trecîndu-se la prospectarea și elaborarea lucrării.

Acestea sînt principalele realizări și proiecte în activitatea editorială a Bibliotecii Academiei care au antrenat și antrenează specialiștii ei în eforturi neîntrerupte, adăugate cu priceperea și pasiunea constante ale aceluiași, întru desăvîrșirea repertoriilor bibliografice naționale retrospective și contemporane.

dr. Victor VIȘINESCU

șef serviciu bibliografie națională Biblioteca Academiei R.S. România

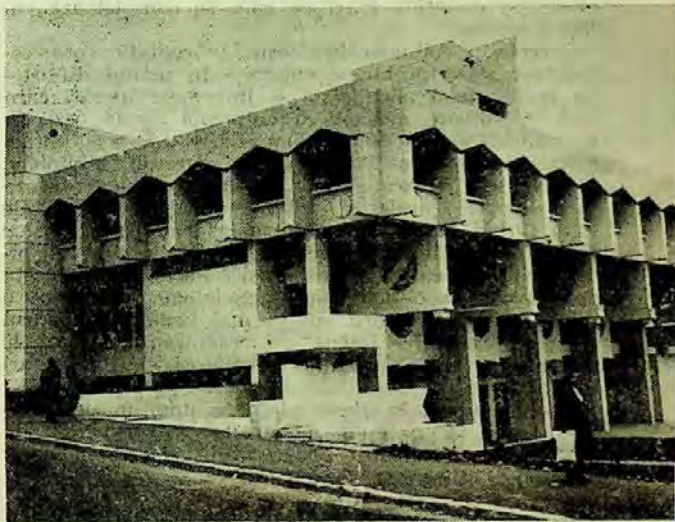
Biblioteca Filialei Iași a Academiei: dezvoltarea bazei informaționale

Convorbire cu Lucia Chirică,
șef birou bibliotecă

L. M.: Se știe că în viața științifică ritmul și intensitatea circulației informației determină înseși nivelurile realizărilor științifice, determină *calitatea și eficiența* muncii cercetătorilor. Cum se regăsește Biblioteca Filialei Iași a Academiei în această sferă de activitate?

L. C.: Sarcinile mari care stau în fața cercetării științifice românești contemporane ridică și în fața bibliotecilor științifice noi sarcini pe linia diseminării informației. Colectivul unității noastre caută — pe toate căile — să găsească cel mai bun loc al bibliotecii în sistemul bibliotecilor din Iași. Spunem aceasta deoarece existența unor mari biblioteci (Biblioteca Centrală Universitară, Biblioteca Institutului Politehnic, Biblioteca Județeană „Gh. Asachi”) ne obligă să găsim cele mai bune metode de a ne perfecționa activitatea informațională, în a *individualiza* instituția noastră. Corespunzător obiectivelor care stau în fața cercetării științifice ieșene, credem că principala sarcină constă în a dezvolta baza informațională de care dispunem. Aceasta și pentru a se realiza o concordanță cu posibilitățile ce ni s-au creat în ultimele decenii. Se poate afirma cu mîndrie că localul bibliotecii constituie un model al bibliotecii contemporane, un unicat în atmosfera culturală ieșeană.

Dacă la înființare (la 1 ianuarie 1949) colecțiile noastre numărau 79 115 volume, astăzi, cercetătorii au la dispoziție peste 380 000 de exemplare de mare valoare științifică și documentară. Atenția colecti-

vului bibliotecii este îndreptată spre două direcții principale: pe de o parte, achiziționarea unor lucrări ce concentrează informații referitoare la nivelul actual al științei și tehnicii mondiale. Pe lângă achizițiile curente de carte, pe lângă importurile de carte ce ne sînt repartizate, biblioteca realizează un schimb larg de publicații cu parteneri străini din Anglia, Austria, Canada, Franța, India, S.U.A., U.R.S.S., R.F.G. ș.a. Valoarea informațională a acestora dă prioritate instituției noastre în ceea ce privește existența la Iași a unor titluri de publicații științifice. Să notăm și existența unor colecții importante de reviste (Chemical Society Review, Canadian Journal of Chemistry, Polymer Journal, Revista de plasticos modernos etc.) ce vin în ajutorul cercetării științifice actuale.

O a doua direcție a activității de completare și specializare a colecțiilor o constituie preocuparea pentru a oglindi în fondurile noastre marile biblioteci ale personalităților științifice ieșene. Biblioteca își face un titlu de onoare în a păstra biblioteca academicianului Jules Niulescu care a donat bibliotecii noastre și documente, manuscrise, fotografii de mare valoare informațională. De asemenea, cu sprijinul acad. Petru Jitariu, colecțiile noastre se îmbogățesc cu alte fonduri, mai ales ale unor cercetători ce au colecționat fonduri referitoare la dezvoltarea și istoria ieșeană. În acest sens, cercetătorii pot consulta cărți vechi, de mare valoare, precum cele tipărite de Dosoftei („Psaltirea în versuri”; „Cartea românească de învățătură”; „Viața și petrecerea sfinților”), alte lucrări tipărite la Iași, monumente de limbă și civilizație românească.

L. M.: Asigurarea eficienței activității informative a bibliotecii este legată direct de modernizarea instrumentelor de servicii. Care sînt — în acest sens — preocupările dv. ?

L. C.: O dată cu dezvoltarea colecțiilor ne-am propus să perfecționăm sistemul de cataloage al bibliotecii — în ideea că acesta reprezintă principalul instrument de informare bibliografică. Dar, ieșirea informației în afara instituției constituia un alt element important. Așa că, permanent, colaborăm la redactarea instrumentelor de informare colective realizate atât de bibliotecile naționale cît și de cele ieșene.

Pentru punerea în valoare a diferitelor fonduri se alcătuieste indici bibliografici — fie ai publicațiilor provenite din schimbul internațional, fie pentru a evidenția donațiile mari cu care se completează colecția noastră.

Cercetarea bibliografică este îndreptată spre rezolvarea unor probleme cuprinse în planul diferitelor secții ale Academiei și se întocmesc lucrări care pun în valoare moștenirea culturală lăsată cercetării științifice de către personalitățile din Iași. Puteam nota, dintre lucrările aflate în posesia bibliotecii Filialei Iași a Academiei: Catalogul cărți franceze în colecțiile aceleiași biblioteci; Biobibliografiile Paul Bujor, Petru Poni. Pentru informarea cititorilor asupra serviciilor noastre am întocmit „Ghidul bibliotecii Academiei, Filiala Iași”. Paralel cu aceasta desfășurăm și o activitate metodologică, pe care o dorim — în următorii ani — mai bogată. În cadrul „Zilelor academice ieșene” se organizează sesiuni de referat la care participă cercetători și bibliotecari din Iași.

Toate acestea, în ideea adoptării unor măsuri concrete care să permită modernizarea serviciilor de bibliotecă, pe măsura progresului general în acest cîmp al științei și tehnicii.

Convorbire realizată de Liviu MOSCOVICI

Fondul de carte românească veche din Biblioteca Filialei Cluj-Napoca a Academiei

Donația de carte românească veche primită din partea Bibliotecii Academiei R.S.R. din București — din care 180 de exemplare sînt din secolul al XVII-lea, 102 din al XVIII-lea, iar 127 din al XIX-lea — se înscrie pe linia unei fructuoase și statornice colaborări între cele două instituții. Cu titlu informativ, menționăm că numărul tipăriturilor imprimate la București aproape că le „dublează” pe cele existente pînă acum la Biblioteca Filialei Academiei din Cluj-Napoca, care numărau numai 88 de exemplare. Dacă mai adăugăm și faptul că multe dintre cele primite — de exemplu „Liber de Officiis” — pravila lui Nicolae Mavrocordat (Lipsca, 1722); Neofit Ierodiacopol, „Comentarii la Gramatica lui Teodor” (București, 1768); cartea despre tratatul lui „Ocellus asupra Universului” scrisă de Ioan Geanetu (Viena, 1787); „Oarecari secreteuri ale lucrării pămîntului”, apărută în 1796 sau „Culegere de Pravili” a lui Andronachi Donici, apărută în 1814 la Iași, ca să nu le amintim decît pe unele din acele tipărituri pe care — Biblioteca Filialei Academiei din Cluj-Napoca nu le-a avut, ne putem face o părere despre însemnătatea istorico-documentară a acestui patrimoniu.

Tot în această ordine de idei, ne referim la cîteva exemplare prețioase din acest stoc — masiv aș spune — care ne dau o imagine complexă și mai completă asupra numărului și circulației lor în spațiul carpa-todanubiano-pontic și care, în pofida vitregiilor istorice, au supraviețuit pînă în zilele noastre în Țara Românească. Dintre acestea amintim: *Evangelhia învățătoare* (Mănăstirea Dealu, 1644); *Penticostarionul slavon* (Tirgoviște, 1649); *Parerile preste an a lui Dosoftei* (Iași, 1683); *Manualul lui Dosoftei al Ierusalimului* (București, 1690); edițiile în limba franceză (Paris, 1743) și în germană (Hamburg, 1745) ale operei lui Dimitrie Cantemir *Istoria imperiului otoman (Historia incrementorum atque decrementorum aulae othomanicae)*, scrisă între 1714 și 1716; două ediții ale *Gramaticii* lui Ienăchiță Văcărescu, apărute simultan la Viena și la Rîmnic în 1785; *Gramatica* lui Radu Tempea (Sibiu, 1797) și *Retorica* lui Ion Piuariu-Molnar tipărită la Buda în 1798; *Chiriadromionul bucureștean* din 1801, reeditat după textele care au circulat în Transilvania din scrierile lui Coresi și ale lui Varlaam; *Cărticică* „ce întăiaș dată s-au tipăritu, carea cuprinde întru sine — cum se arată în foaia de titlu — multe lucruri spre folosul a toată obștea... pentru ceia ce să vor sili cu toată inima a învăța vreun meșteșug”, imprimată în 1806; *Elementele și istoria filosofiei*, cartea lui Johann Christian Gottlieb Heineccius în traducerea grecească a lui Grigore Brincoveanu Basarab, apărută în 1808 la

Viena, a tratatului *Elementa juris civilis secundum ordinem Institutionum commoda autoribus methodo adornata* (Amsterdam, 1725). (Această lucrare a influențat orientarea juriștilor și filosofilor europeni din epocă și a fost studiată în mod expres și de Inochentie Micu, Samuil Micu, Gheorghe Șinoai, Petru Maior, Simion Bărnăuțiu, Avram Iancu și Timotei Cipariu.); *Invățături de multe științe*, cartea lui Kontos Ioanitu tipărită la Viena în 1808, apreciată în învățămîntul românesc atît din Țara Românească cît și în Moldova și Transilvania; *Istoria Vechii Dacii a Transilvaniei, Valahiei și Moldovei* a lui Dionisie Fotino, apărută în 1818—1819 la Viena în limba greacă (Tratatul de istorie a lui Fotino, consacra pentru prima dată în istoria culturii europene numele de *România* în concepție unitară a celor trei mari provincii românești. A fost tipărită în grecește pentru a putea fi accesibilă nu numai învățaților din sud-estul european ci și celor din restul Europei. Cu atît mai mult pentru învățămîntul românesc unde această limbă era folosită cu precădere.); *Istoria lui Numa Pompiliu al doilea Crai al Romii*, tradusă în românește de Alexandru Alecu Beldiman și tipărită la Buda în 1822, lucrare care are numeroase referiri la români (Cartea lui Jean-Pierre Claris de Florian (1751—1794) *Istoria lui Numa Pompiliu*, ne informează Dan Mănuacă, a apărut și în 1820 la Iași. (cf. D.R., 1900.); *Prescurtarea istoriei universale*, tipărită la București în 1826—1827, încorporează știri privind dezbaterile în epocă și argumentarea adevărului istoric al etnogenezei, permanenței și continuității poporului român pe teritoriile în care s-a zămislit și pe care le-a stăpînit din veacurile antichității strămoșii lui.

Un alt aspect istoriografic al tezaurului de carte românească veche al acestei donații rezidă în inscripțiile și însemnările olografice. Cu toate că numai cîteva dintre ele mai păstrează autografele posesorilor lor, ele ne pun în lumină nu numai aria geografică parcursă de-a lungul a peste două veacuri, dar și prețuirea de care s-au bucurat în contextul spiritualității românești la vremea lor. În consens cu funcția socială corelată cu circulația acestor exemplare în diferite zone ale țării — uneori fără o explicare teritorială — dăm cîteva exemple care demonstrează importanța documentar-istorică și culturală, pe care noi o acordăm azi unor atari informații. Pe o filă din cartea intitulată *Voroavă de întrebări și răspunsuri*, tipărită la București în 1765, citim următoarele: „Accastă sfîntă carte este a Sfinței Mănăstiri Codmeana“, știre ce aparține epocii de apariție a cărții. Este vorba de Mănăstirea lui Radu Vodă Șerban, Comana, din fostul județ Vlașca. Atragem atenția cuvenită prin mențiunea făcută acum privitor la prejudiciul înlăturării din nomenclatura noii împărțiri teritoriale a toponimului Vlașca, numire care transfera prin veacuri ideea prezenței valahilor (românilor) în această parte a țării.

O a doua însemnare, de astă dată întilnită pe o filă a cărții *Viețile sfinților pe luna iunie*, tipărită în

1813 la Mănăstirea Neamț, ne informează că: „În anul 1866 în a 3-a Iulie au fost mare bătălie între austrieci și Bru / / ci (sic) în care au pieritu peste 130 000 de austrieci și (și) mai mulți răniți din armadia Imperatului Franz Iosef și perderi de bunuri nenumerate după cum arată Gazeta sub nr. 50 de la Brașovu“. Evenimentele tragice la care se referă autorul însemnării au dus la un deznodămînt tragic în 1867 prin constituirea statului dualist austro-ungar.

Agravarea situației românilor transilvăneni nu putea să rămînă neconsemnată de emigranții români aflați atunci în Țara Românească. Posesorul cărții era unul dintre aceștia. Aceasta ne-o confirmă și grafia scrișului său.

Nu scăpăm din vedere semnătura lui Ștefan Moldovanu, aflată pe un exemplar din *Istoria besecarecii românilor* a lui Petru Maior, apărută în 1813 la Buda în tipografia Universității. Ex libris-ul autograf prezintă un mare interes documentar, în primul rînd pentru că este unicul aflat pînă acum pe o tipăritură românească veche aparținînd Fondului C.R.V. al Bibliotecii Academiei R.S.R. Filiala Cluj-Napoca. Acest cărturar român transilvănean, născut în Ciugudul de Cîmpie la 1813, a adus mari contribuții în dezvoltarea învățămîntului românesc din Transilvania. La Hațeg a înființat Preparandia română, care mai tîrziu a devenit unul dintre cele mai apreciate licee din „Dacia Superioară“. Înainte de a se stabili la Lugo], unde a și decedat în 1900, a înzestrat această școală cu o valoroasă bibliotecă românească, în care se aflau sute de documente istorice adunate din satele Țării Hațegului, distruse în 1949. Cu această întimplare au fost înlăturate din cercetarea științifică inestimabile valori tezaurariate în acte oficiale — manuscrise și imprimate — din secolele XII—XIX, cele mai multe redactate în cancelariile acestui ținut iunedorean. Exemplarul menționat mai sus din acesată scriere a lui Petru Maior trebuie considerat o raritate bibliofilă. De reținut că el a ajuns din nou la Cluj, după 166 de ani de la apariție, știindu-se că întreg tirajul acestei tipărituri a fost adus și depozitat în pivnițele Mănăstirii Franciscane în orașul de pe Someș și că puținele exemplare pe care Petru Maior le-a oferit cunoscuților săi sînt singurele care au supraviețuit, restul stocului pierzîndu-i-se urma. Se știe că aici la Cluj își avea locuința episcopul Ioan Bobb al Blajului, cu care Petru Maior era în conflict. El a fost cel care făcuse apel la autoritățile habsburgice și eclesiastice pentru ca *Istoria pentru începutul românilor în Dachia* să fie trimisă la topit.

Donația — un gest generos — se constituie de fapt și de jure într-un înălțător act de cultură ce subliniază tradiții puternice între români de dincolo și de dincoace de Carpați, ale căror legături sînt ancorate pe coordonatele nemărginitului perimetru al spiritualității străbune de semnificativă actualitate, pentru toți românii din sud-estul european.

Dialog Profesional

Raționalizarea și planificarea în bibliotecile publice

În activitatea complexă de conducere științifică a bibliotecilor vin să se întâlnească două mari procese de importanță capitală pentru dezvoltarea serviciilor de bibliotecă: **raționalizarea și planificarea**. Există vreo relație între ele? Dacă există, cum, când și unde se interferează ele? Ce semnificație prezintă relațiile lor pentru practica muncii de conducere? Iată întrebările cărora va trebui să li se găsească răspuns dacă ținem seama de faptul că cunoașterea și mai ales rezolvarea optimă a aspectelor pe care le îmbracă raporturile dintre raționalizare și planificare reprezintă un atribut principal al conducătorului modern de bibliotecă. Să ne amintim câteva elemente ale teoriei asupra acestor două procese, făcând precizările de rigoare asupra scopurilor și conținutului fiecăruia dintre ele. Urmind logica din teoria conducerii științifice, fapt ce prezintă importanță în cazul discutării raporturilor dintre aceste două licențe, vom aborda întâi planificarea.

Planificarea

Ca funcție a conducerii științifice a bibliotecii, planificarea este un proces esențial, care include alegerea și stabilirea scopurilor și obiectivelor activității dintr-o bibliotecă, ca și îndeplinirea acestora prin mijloace diverse cum sînt acelea ale politicii, legislației, regulamentelor, organizării interne, programelor, finanțării etc. Ne referim așadar deopotrivă la planificarea serviciilor de bibliotecă în accepțiunea largă de prospectare științifică a activității bibliotecare și la planificarea de bibliotecă a cărei esență constă în fixarea obiectivelor și sarcinilor bibliotecii pe o perioadă mai mare sau mai mică de timp. În ambele accepțiuni, planificarea în domeniul bibliotecilor reprezintă mijlocul de prevedere a necesităților viitoare, baza acțiunii metodice și raționale de dezvoltare a bibliotecilor, în raport cu dezvoltarea socială și economică a societății, o parte a politicii bibliotecare.

Ca orice proces de muncă științifică, în speță ca funcție, ca principală componentă a conducerii în domeniul bibliotecilor, planificarea este un proces continuu care se bazează pe o metodologie fermă și

care nu se încheie o dată cu elaborarea planului. Planul este „o ipoteză de lucru pentru o perioadă determinată”.

Într-o primă sistematizare, operațiile planificării se grupează în așa-numitele faze ale planificării:

— **faza normativă** — în care se definesc, pe de o parte, scopurile spre care tind crearea, funcționarea și dezvoltarea serviciilor de bibliotecă, iar pe de altă parte, obiectivele și sarcinile care răspund acestor scopuri;

— **faza operațională** — în care se stabilesc căile și se elaborează măsurile concrete în vederea atingerii obiectivelor fixate, pe baza valorificării raționale a resurselor umane (forțe de muncă) și materiale disponibile.

Operațiile pe care le presupun cele două faze ale procesului de planificare e necesar să urmeze o anumită ordine, constituindu-se astfel în mai multe stadii succesive. Aceste stadii sînt:

a. **Stadiul studierii experienței dobîndite anterior în domeniul planificării bibliotecare**, valorificîndu-se astfel experiența avansată din sisteme similare și învățînd din greșelile și neajunsurile înregistrate pînă atunci, ce și cum anume nu trebuie făcut;

b. **Stadiul de diagnostic sau de analiză** — care presupune studierea amănunțită, pe baza unor date statistice complete, a naturii, a structurii și stadiului atins de biblioteca respectivă. Este stadiul cel mai complex, de ale cărui concluzii depind în cea mai mare măsură direcțiile planului de viitor;

c. **Determinarea necesităților pentru dezvoltarea optimă a bibliotecii în viitor și evaluarea costurilor noilor măsuri**;

d. **Stadiul programării** — sau al elaborării propriu-zise a planului. De amintit aici că în domeniul bibliotecilor, ca și sau mai mult decît în alte domenii, obiectivele ce se înscriu în plan nu depind de voința celor ce întocmesc planul, ci se raportează atît la necesitățile reale și raționale, cît și la posibilitățile materiale de care se dispune, la sprijinul organelor tutelare și la legislația în vigoare. În general, un plan de dezvoltare a serviciului de bibliotecă trebuie să cuprindă scopurile, obiectivele și sarcinile propuse, structura serviciului de bibliotecă, legislația și reglementările existente sau necesare, personalul, organizarea serviciilor (din cadrul bibliotecii) și, în sfîrșit, costurile;

— **difuzarea planului** — cu dublu scop: asigurarea caracterului democratic al planificării și primirea eventuală a unor sugestii de îmbunătățire a planului;

— **executarea și aprecierea planului** — stadiu imediat următor aprobării planului, în care se trece la transpunerea în practică a sarcinilor înscrise, la ve-

rificarea lor, la corectarea unor indicatori pe baza experienței practice;

— **finanțarea** — stadiu ultim, în care prevederile planului sînt practic susținute prin alocatii bugetare conform costurilor antecalulate și planificate.

Important pentru problema pe care o urmărim este să ne mai amintim, din teoria planificării, două dintre principiile fundamentale ale planificării; luarea în considerare a resurselor (materiale, financiare), aproape întotdeauna limitate, de care se dispune și normarea serviciilor de bibliotecă. În privința normării, e necesar să precizăm că, ne referim atît la normarea serviciilor de bibliotecă, prin care se înțelege stabilirea limitelor de ordin calitativ și cantitativ între care pot varia, cel puțin pentru o perioadă dată, indicatorii de dotare și de organizare a diverselor sectoare ale activității bibliotecare, cît și la normarea activității (sau a operațiilor) de bibliotecă, care reprezintă stabilirea de norme de timp (cantitative) și de randament (calitative) în care se măsoară munca fiecărui lucrător dintr-unul din serviciile unei biblioteci mari sau dintr-o bibliotecă mică, ca și volumul și calitatea muncii unui întreg serviciu dintr-o bibliotecă.

Putem să amintim o ultimă problemă legată de planificare și anume tipurile planurilor folosite în domeniul activității bibliotecilor: planul de scurtă durată (în general anual, cu eventuale defalcări pe trimestre sau chiar pe luni) și planul de lungă durată sau de perspectivă (în general pentru perioade de 5, 10 sau chiar 20 de ani). Ar trebui să insistăm aici asupra importanței planificării de perspectivă, dar o vom face la un loc mai potrivit în relație cu raționalizarea.

Raționalizarea.

Raționalizarea reprezintă ansamblul măsurilor întreprinse în vederea perfecționării aspectelor muncii, în scopul obținerii unui grad cît mai ridicat de eficiență în condițiile economice ale unor cheltuieli (bănești, materiale și de forță de muncă) minime sau cel puțin rentabile. Privită astfel, raționalizarea este parte a organizării, care la rîndul ei este, ca și planificarea, funcție a conducerii științifice. Raționalizarea urmează, o dată cu organizarea, procesul planificării și urmărește astfel atingerea scopului și obiectivelor prin îndeplinirea planurilor. În acest punct, între planificare și raționalizare se stabilește un prim raport de dependență: la raționalizare se ajunge prin planificare, raționalizarea neputînd avea loc și nici sens în afara unui plan care să vizeze dezvoltarea serviciului de bibliotecă sau a bibliotecii, într-o perioadă dată, pînă la un anumit nivel dinainte stabilit. Raționalizarea este deci dependentă de planificare și dobîndește sens și valoare dacă vine să îndeplinească o parte din obiectivele unui plan, din întregul armonios al dezvoltării bibliotecii așa cum a fost prevăzut în plan. De asemenea, planificarea este singurul mijloc ce poate indica într-un anumit moment sau pentru o perioadă oarecare de timp, ordinea de prioritate, potrivit scopurilor prestabilite, a diferitelor sectoare sau operații ce vor fi raționalizate.

Deoarece raționalizarea implică mai întotdeauna acțiuni sau operații ce au loc într-un timp mai îndelungat, prin introducerea treptată, în etape, a unor scheme mai raționale de organizare, a unor procedee mai raționale în diferitele operații ale procesului muncii, o semnificație aparte capătă relația între raționalizare și planificarea de perspectivă. Lipsa planificării pe o durată mai mare de

timp răpește posibilitatea închegării unui proces de raționalizare, în cadrul căruia să poată fi urmărite realizările dobîndite, platforma de pe care pot fi relansate noi acțiuni de raționalizare sau chiar trepte ori etape ulterioare ale unei aceleiași acțiuni de raționalizare. Privind raționalizarea sub aspect al unui proces închegat și continuu, se poate spune că într-o bibliotecă, rețea sau sistem de biblioteci, raționalizarea nu și-a făcut loc dacă bibliotecă, rețeaua sau sistemul nu au un plan de perspectivă ori că, atîta timp cît acestea nu și-au precizat într-un plan de perspectivă unde vor să ajungă, raționalizarea în aceste condiții nu are scop, iar eventualele rezultate obținute prin acțiuni dispartate de raționalizare își pierd o mare parte a importanței lor, se pierd în cadrul ansamblului activității fără să marcheze îmbunătățirea calitativă a serviciului de bibliotecă.

Într-o altă ordine de idei, dar în cadrul aceleiași relații, raționalizarea, privită de data aceasta sub aspectul perfecționării metodelor de muncă, este un element de conținut al planificării. Deseori, analiza stadiului la un moment dat al serviciului de bibliotecă, ca puncte de pornire ale oricărei planificări, indică ineficiența anumitor procese sau procedee de muncă bibliotecară ori anumite neajunsuri generate de aspecte greoaie, neraționale ale unor laturi din munca bibliotecară. Măsurile pe care planificarea este chemată să le revadă pentru redresarea situației sînt astfel procese de raționalizare, de perfecționare a metodelor de muncă ce trebuie planificat a se introduce într-un timp pe cît posibil mai scurt. Să ne referim, din noianul existent, la un singur exemplu: analiza asigurării lecturii populației de pe teritoriul unui oraș sau municipiu și rezultatele ei, care deseori conduc la măsuri cît mai urgente de raționalizare a rețelei de filiale ale bibliotecii orașenești sau municipale, prin raționalizarea fiecăreia din filialele existente și prin înființarea de filiale noi, acolo unde necesitățile sînt foarte mari. În orice plan, raționalizarea rețelei apare deseori ca sarcină de sine stătătoare, în cadrul obiectivului principal al asigurării lecturii populației. Și cu atît mai mult în planul de perspectivă, dacă ne gîndim că închegarea unei rețele raționale proprii este un proces dificil, deseori legat de mulți factori exteriori bibliotecii și în consecință realizabil într-o perioadă de timp de mai mare întindere.

Dintr-un alt unghi de vedere, raționalizarea condiționează la rîndul ei planificarea. Datorită gamei largi a aspectelor sau operațiilor susceptibile de raționalizare, procesul raționalizării se întîrziează adesea cu principiile și cu instrumentele planificării. În acest fel, raționalizarea stă la baza planificării, influențînd însăși calitatea planificării.

Să luăm de pildă, **principiul normării**, principiu fundamental al planificării. Acesta presupune propunerea, stabilirea, luarea în considerație a unor norme de serviciu de bibliotecă și a unor norme de muncă pentru anumite operații. Normele înseși sînt niște limite raționale ale indicatorilor de înzestrare și organizare în cazul normelor pentru serviciile de bibliotecă și ale timpului de lucru ori ale randamentului unei munci, în cazul normelor pentru activitatea de bibliotecă. Stabilirea acestor limite, în vederea obținerii unui ansamblu bibliotecar armonios dezvoltat, capabil să și îndeplinească funcțiile și sarcinile în cele mai bune condiții de economicitate, de funcționalitate și eficiență maximă, reprezintă în fapt un proces de raționalizare. Foarte evident apare acest lucru în cazul normării activității de bibliotecă, unde măsurarea timpului de lucru și a randamentului, ca și stabilirea normelor pentru fiecare opera-

ție se identică cu raționalizarea (raționalizarea timpului, a fluxului și a forței de muncă), confundându-se chiar cu aceasta.

Planificarea folosește în practica ei un instrument foarte cunoscut nouă: statistica de bibliotecă, or asupra influenței mari pe care calitatea statisticii o exercită asupra unor caracteristici majore ale unei bune planificări (de pildă realismul și claritatea) nu mai sînt necesare demonstrații. Sînt necesare doar accentele asupra neajunsurilor și greutăților pe care le pune în fața planificatorului lipsa unei statistici raționalizate, complete, dar nu încărcate cu indicatori nesemnificativi sau confuzi. Semnificația acestei interferențe este deci ușor sesizabilă și vine să lămurească de ce deseori se întîlnesc greutăți sau chiar greșeli în munca de planificare.

Problema raporturilor între planificare și raționalizarea este, după cum se observă, foarte largă și în același timp complicată. Datorită sferei largi de apli-

căre a acestor două mari procese ale conducerii științifice, analiza raporturilor dintre ele poate merge foarte mult în adîncime, descoperindu-se, punîndu-se în lumină numeroase interferențe, fiecare din acestea de mai mare sau mai mică semnificație.

Nu ne-am propus să realizăm aceasta, spațiul nepermițîndu-ne o expunere întinsă, de amănunt. Am rămas la nivelul unor sublinieri, al unor evidențieri cu caracter teoretic și de generalitate în privința raporturilor mari, așa cum pot fi ele privite în teoria conducerii științifice a bibliotecii, accentuînd pe semnificația sa practică, pe efectul ce poate să-l aibă în practică abordarea teoretică a acestei chestiuni. Și desigur, am vrut să oferim un prilej de reflecție, care, căutînd să dezvolte în practică principiile teoretice, va putea contribui substanțial la îmbunătățirea activităților din bibliotecile publice.

Aurel COTU

Schimbări in notația CZU: o propunere în discuție

Clasificarea Zecimală Universală, orientată spre nevoile unei indexări din ce în ce mai detaliate, a realizat inovații importante, în special după 1932, odată cu introducerea auxiliarelor comuni, și face eforturi să urmeze îndeaproape transformările fundamentale aduse în domeniul ideilor, științelor și tehnicii.

Dezvoltată și revizuită sub autoritatea supremă a Comitetului Central de Clasificare (FID/CCC), prin caracterul dinamic al sistemului său, CZU a permis să fie adaptată noilor cerințe, menținîndu-și în același timp o anumită stabilitate, necesară pentru utilizatorii actuali. Modificările și propunerile făcute de specialiști sau organizații interesate sînt larg dezbătute (conform unei proceduri de revizuire a CZU cu reguli bine determinate), astfel încît adoptarea și aplicarea lor reprezintă rezultatul unei opere de cooperare la scară internațională. Ancheta publică asupra acestor propuneri se face prin difuzarea de către Secretariatul general al FID a unor „P-Notes” (P=propuneri), trimise spre interogare centrelor naționale specializate. În general, propunerile din aceste Note cuprind noi indici CZU, modificări de text, restructurări ale unor clase sau subclase.

Iată însă că „P-Notes” nr. 9 din 1986 ne propune o schimbare mai deosebită, o schimbare de structură, și anume o schimbare în notația CZU. Propunerea este făcută de un cunoscut specialist în domeniu, G. A. Lloyd, și constă în schimbarea punctului ca semn al auxiliarelor comuni și al auxiliarelor speciali cu 0.

Considerînd-o deosebit de importantă pentru utilizatorii CZU, prezentăm mai jos propunerea făcută, precum și motivarea acesteia.

„Notația CZU pentru auxiliari este uneori criticată ca fiind complicată în mod inutil: multe simboluri distinctive cer un efort mental pentru memorizare, în mod special pentru respectarea ordonării lor, care

este în general arbitrară, diferită de aceea a celor zece cifre ale sistemului zecimal. Simbolurile auxiliarelor comuni din Tabelele Ia pînă la Ia, în special acelea cu simboluri duble de deschidere și închidere pentru Formă, Loc și Timp, pot rămîne neschimbate, dar există două anomalii de ordonare a căror rectificare — în ciuda unor inconveniențe inevitabile pentru utilizatorii inițiali — ar putea pînă la urmă a se dovedi avantajoasă, în mod special pentru prelucrarea automată a informațiilor. În ambele cazuri rectificarea implică schimbarea punctului (unde este utilizat ca parte a unui simbol al auxiliarelor) într-un alt semn astfel încît .00 pentru Punctul de vedere să devină -00 și auxiliarii speciali cu .0 să devină '0/09, fără a altera numerotația zecimală nici într-un caz și nici în celălalt:

Tabela de auxiliari comuni A. Prezent B. Propunere la pînă la Ia simboluri neschimbate)

Ii Punct de vedere	000/009	-000/-009
Ik Atribute și caracteristici (simbol neschimbat)	-01/-09	-01/-09
Auxilari speciali	-1/-9	-1/-9
	.01/09	'01/09
	'1/9	'1/9
Indici principali	.1/9	.0/9

Avantaje

- 1) numărul 0 poate fi unificat cu cele de la 1 la 9 într-o serie de numere zecimale de la 0 la 9 iar punctul poate fi utilizat în mod constant ca un ajutor pur vizual, în mod normal după fiecare grup de trei cifre
- 2) secvența notațională anormală (coloana A) va fi rectificată (coloana B) astfel încît noua secvență notațională să corespundă schemei de ordonare a Auxiliarelor comuni Ii și Ik, Auxiliarelor speciali -1/-9 și '0/9 și Diviziunilor principale .0/9
- 3) semnele auxiliarelor speciali sînt reduse la două, și anume — (liniuță) și ' (apostrof)
- 4) elimină confuzia creată prin folosirea (sau necesitatea) auxiliarelor cu .0 adăugați la notația existentă care se termină în 0, ex.: 840.01 și 84.001; 943.0.01/08 și 943.001/008.

Pentru exemplificare vom da câteva exemple. Auxiliarii comuni de punct de vedere simbolizați acum prin .00, se modifică în —00, ex.:

- .001 Punct de vedere teoretic.Scop.Obiectiv. Cercetare se transformă în :
- 001 Punct de vedere teoretic.Scop.Obiectiv. Cercetare

Iar alăturarea lor la indicele principal se va face astfel :

- 02—001 Biblioteca din punct de vedere teoretic (în loc de 02.001)
- 339.1—001.5 Comerțul din punct de vedere al cercetării (în loc de 339.1.001.5)

Auxiliarii speciali cu .0 își schimbă notația în '0, astfel :

- 7'01 Estetica artei (în loc de 7.01)
- 7'03 Stiluri în artă (în loc de 7.03)

Desigur, aceste schimbări, dacă vor fi acceptate, vor reclama reglementări specifice de tranziție, atât pentru editori, cât și pentru utilizatori. Totuși, această propunere este publicată cu întreg sprijinul FID/CCC, care, discutând-o în cadrul unei întruniri de la Liège din 9 oct. 1985, a luat în considerare posibilele implicații și repercusiuni și a decis că implementarea acesteia poate marca o reală îmbunătățire în procedura de clasificare, căutare și regăsire a CZU.

Georgeta CLINCA

Căi și mijloace de îmbogățire a colecțiilor de publicații într-o bibliotecă universitară

Colecțiile unei biblioteci universitare trebuie să răspundă, în primul rând, nevoilor de instruire profesională și socială și de cercetare științifică. Ca instituție de cultură ea nu poate ignora însă nici faptul că implementarea ei într-o anumită zonă și specializare îi impune și sarcini externe instituției de învățământ pe care o deservește. În unele cazuri, prin specificul lor, bibliotecile universitare capătă o importanță chiar la nivel național în anumite domenii ale economiei, științei și culturii. Sint elemente ce trebuie permanent avute în vedere de cei chemați să îndeplinească politica de achiziții. În același timp, este necesar să se acorde o mare importanță găsirii tuturor surselor și mijloacelor prin care se pot procura publicațiile, având în vedere că mijloacele bugetare nu funcționează totdeauna și pentru toate categoriile de materiale ce prezintă interes, așa cum sint, de exemplu, prospectele și extrasele.

Plecând de la profilele facultăților din Universitatea Brașov, la Biblioteca Centrală, s-au conturat trei direcții domeniile prioritare în dezvoltarea colecțiilor: în domeniul construcției de mașini; în domeniul universitar, reprezentat mai ales prin matematică, fizică, biologie, științe sociale și economice și beletristică; zonele de graniță pentru disciplinele de specialitate (geografie, istorie, electronică, metalurgie, căi ferate etc.)

Pentru o cât mai adecvată și eficientă completare, s-a asigurat în primul rând o cât mai largă informare asupra publicațiilor de profil editate în lume de instituțiile specializate, ca și asupra lucrărilor cu circuit limitat, cum sint tezele de doctorat sau rapoartele științifice. În același timp s-a asigurat concursul competent și prețios al cadrelor didactice, ca și al studenților, prin organele A.S.C. din facultăți și ani de studii.

Ne vom opri în cele ce urmează la căile și mijloacele netraditionale de dezvoltare a colecțiilor, care s-au dovedit, uneori, deosebit de eficiente și valoroase.

Dintre acestea menționăm în primul rând *schimbul de publicații*. Analizând această activitate în dinamismul ei, prin perspectiva ultimilor 20 de ani, constatăm că pe plan intern întreținem în 1965 relații cu 30 de instituții, iar valoarea schimburilor se ridică la 1.537 lei, pentru a ajunge în prezent la 93 de instituții și la o valoare medie anuală a schimburilor de peste 20.000 lei. Schimburile internaționale angajau, în 1965, 163 de instituții cu o valoare a publicațiilor de circa 19.000 lei, pentru ca în prezent să se ajungă la 430 de instituții din 53 de țări, cu o valoare a schimburilor în jur de 100.000 lei anual. Prin aceste schimburi se obțin numeroase cursuri și manuale. Notabile, sub aspectul valorii științifice, sint tezele de doctorat care constituie azi o colecție de peste 5.000 de exemplare. Avem colecții complete de periodice pe 15—20 de ani realizate tot prin intermediul schimburilor cum ar fi: *Revue forestière française*, *Annales des sciences forestières*, *Mașinovedenie*, *Energetika i transport*, *Revue M-mécanique*, *Journal canadien de physique*, *Aciers spéciaux*, *Drevo ș.a.m.d.* În ultimii ani se primesc anual în jur de 800—1000 de exemplare periodice, în bună măsură constituind colecții complete. Tot astfel am reușit să procurăm atât din țară cât și din străinătate sute și mii de prospecte tehnice pe care le difuzăm prompt la catedre și discipline. Din aceleași surse obținem copii după rapoartele tehnice ale unor specialiști.

O cale importantă prin care biblioteca se dotează cu manuale, cursuri și îndrumare elaborate de cadrele didactice din Universitate și care asigură o parte însemnată din acoperirea cu material bibliografic a disciplinelor, o constituie *activitatea atelierului de multiplicare al bibliotecii* care și-a extins producția de la 10—12 titluri în circa 1.500 de exemplare anual în prima perioadă, la 35—40 de titluri în peste 4.000 de exemplare anual în prezent, însumând o valoare ce se ridică la aproape 100.000 lei, pentru ca în ultimii ani să depășească 150.000 și chiar 200.000 lei.

Donațiile provenite de la diverse instituții sau persoane particulare au constituit o altă sursă valoroasă pentru completarea colecțiilor. Valoarea publicațiilor obținute pe această cale a oscilat evolutiv între 3.000 și 70.000 lei anual. În lunga listă a donatorilor se înscriu numele multor foști profesori ai facultăților noastre între care prof. Silviu Crișan, Petre Antonescu, Dumitru Sburan, Vasile Cotta ș.a.m.d.

O modalitate utilizată cu efect a fost cea oferită de mijloacele moderne de copiere ce au stat la dispoziția bibliotecii: microfilme, fotocopii și xerocopii sau filmele — peste 100 — produse sau copiate de atelierul de fotocopiere al bibliotecii. Valoarea anuală a acestora a oscilat între 5 500 și 74 000 lei. Multe publicații primite de cadrele didactice sau de unii studenți ce prezentau interes pentru învățămînt și cercetare au intrat astfel indirect în colecțiile bibliotecii.

Am utilizat cu succes, mai ales în situația apariției în programa de învățămînt a unor discipline sau chiar secții pentru care nu am avut material acoperitor, posibilitatea transferului fie din Rezerva națională de carte, fie, mult mai adesea, de la alte biblioteci universitare, pe parcursul timpului analizat totalizînd peste 50 000 de volume în valoare de aproape un milion lei. Apreciem că mai buna cunoaștere alături de disponibilităților, cît și a lipurilor din colecții poate fi remediată prin difuzarea de liste de dublete care facilitează completarea colecțiilor și în general o mai bună adaptare a fondului de publicații la solicitări neprevăzute.

Aceste căi, ca și altele mai rar utilizate cum ar fi recenzarea unor lucrări străine, ceea ce a determinat ca publicația respectivă să intre în colecțiile bibliotecii, sau transferul de documentații tehnice de la întreprinderi, au condus la creșterea valorii științifice și informative a colecțiilor. Astfel, pe parcursul a 20 de ani, colecțiile bibliotecii au primit 255 406 volume în valoare de 6 021 000 lei. Raportat la creșterea anuală a colecțiilor, completarea pe căile enumerate a întrunit procente între 17 și 64 la sută. În ceea ce privește raporturile valorice, nu este lipsit de interes că, în 1976, la un buget de 380 000 lei s-a adăugat o valoare de 298 029 lei reprezentînd contravaloarea publicațiilor obținute pe căi extrabugetare, după cum în 1985 la un buget de 430 000 lei s-a adăugat valoarea de 257 352 lei reprezentînd aceeași proveniență a publicațiilor.

Desigur că în completarea colecțiilor căile netradiționale sau extrabugetare prezintă și unele inconveniente. Uneori ne parvin publicații care nu ne interesează dar ele pot fi foarte bine dirijate către alte biblioteci interesate. În alte cazuri ne sosesc colecții incomplete, necesitînd noi demersuri, dar există în aceste situații, ca și în cazul periodicelor abonate posibilitatea suplînirii lipurilor cu xerocopii. Acestea din urmă prezintă uneori dezavantajul că nu redau, mai ales în cazul fotografiilor, o imagine fidelă, explicită, dar ele pot fi completate cu diapozitive color sau, după caz, cu microfilme.

Iată că în multe cazuri se găsesc soluții și rezolvări pentru procurarea de publicații pe căi mai mult sau mai puțin bătute. Dar ele cer interes, angajare susținută, inițiativă și, de ce nu, ingeniozitate. Apreciem că în această direcție există încă rezerve ce vor putea fi mai bine valorificate printr-o mai bună organizare, orientare și angajare a întregii rețele de biblioteci universitare, cu rezultate din ce în ce mai bune în slujba dezvoltării colecțiilor lor valoroase.

conf. dr. ing. A. NEGRUȚIU

Manifestarea de masă cu cartea — act de cultură și educație

Pornind de la definiția bibliotecii publice ca instituție democratică de cultură și educație, rezultă că bibliotecarul însuși este (sau trebuie să fie) un om de cultură și un educator. Imaginea bibliotecarului care oferă o carte la cerere, rămînînd astfel doar o mină ce întinde fără discernămint o carte, a fost de mult înlocuită cu cea a omului de cultură, care, oferind cultură, face implicit educație.

Acest ansamblu de produse cumulative ale cunoașterii și practicii umane pe care îl numim „cultură”, cuprinde patru momente constitutive într-o succesiune ce reflectă însăși dialectica practicii sociale. În viziunea lui Alexandru Tănase, primul moment îl constituie cunoașterea (momentul gnoseologic), adică cultura generală fundamentală, ca rezultat cognitiv al activității practice. Deși bun indispensabil al omului, ea nu reprezintă nici pe departe întreaga cultură. „Cultura generală”, arăta Tudor Vianu, „este o instrucție mai mult sau mai puțin completă... care poate să nu tină deloc seama de celelalte ținte ale vieții omenești, cum este adîncirea morală sau aceea estetică a sufletului”. Cultura adevărată se naște o dată cu realizarea celui de-al doilea moment, cel axiologic sau al valorii, care presupune o atitudine față de aceste cunoștințe, față de natură, societate și față de sine însuși și apreciere critică a informațiilor în funcție de interesele social-umane. Al treilea moment este creația, pentru că din cultură nu face parte numai ansamblul constituit al valorilor finite, ci însuși procesul creator prin care iau naștere aceste valori. În sfîrșit, al patrulea moment, comunicarea, reprezintă generalizarea socială și asimilarea critică a valorilor culturale.

Nu mai explicînd astfel conceptul de cultură, drept cunoaștere conștientă și unitară, tehnică și umanistă, cu dublă deschidere către tradiție și modernitate și cuprinzînd patru mari momente în realizarea ei, (cu accent deosebit pe cel comunicațional) se poate înțelege profund și real misiunea de mare răspundere și amploare a bibliotecii publice și implicit a bibliotecarului ca om de cultură și educator.

Într-o epocă denumită de Alvin Toffler „civilizația bipurilor”, adică a mulțitudinii de semnale de tot felul, bibliotecarul ce reunește un număr crescînd de volume într-un spațiu din ce în ce mai restrîns nu trebuie să se lase copleșit de vastitatea cuprinsului lor. Beneficiînd de un sistem de valori și de criterii de recunoaștere și apreciere a valorii, el are datoria să ordoneze, să filtreze, să sistematizeze și să ierarhizeze aceste noianuri de informații primite prin intermediul cărții și numai astfel să le ofere publicului cititor pentru a-și putea îndeplini rolul

comunicațional, deci formativ, educativ, care-l este atribuit prin natura profesiei. Un bibliotecar care nu-și consultă cu atenție fiecare nouă comandă de carte, care nu este la zi cu evenimentele de ordin politic, cultural, social, care nu poate integra fiecare nouă informație într-un sistem valoric propriu și care nu poate stabili legături între aceste unități de informații pentru a le disloca și folosi la momentul potrivit, nu-și poate cu siguranță îndeplini menirea în sensul major social care-i este prin definiție atribuit.

Bibliografiile, adnotările și recenziile îl ajută în primul rând pe bibliotecar și abia mai apoi pe cititor în formarea propriilor opinii, cu deosebire în cazul unor domenii de strictă specialitate, în care chiar bibliotecarul a rămas în mod obiectiv la nivelul pur gnoseologic și nu poate emite judecăți de valoare asupra unor date extrem de tehnice, de exemplu, care-i depășesc limitele de pregătire profesională.

Considerăm că această temeinică cunoaștere a fondului de carte se constituie într-o etapă premergătoare și o premisă sine-qua-non a îndrumării lecturii și a organizării manifestărilor de propagandă cu reale valențe educative.

În acest sens, sondajele efectuate de Biblioteca Municipală „Mihail Sadoveanu” în colaborare cu Centrul de Cercetări pentru Problemele Tineretului au abordat în ultimii ani aspecte privind pe de o parte bibliotecarul ca subiect, iar pe de alta, tineretul — ca obiect al educației și culturii, analizând și mijloacele cele mai adecvate de orientare și stimulare a lecturii, cu deosebire prin manifestările de propagandă a cărții. Sondajul realizat în anul 1985 releva, spre exemplu, faptul că 66 la sută din tinerii investigați nu participaseră niciodată la o manifestare a bibliotecilor și aceasta nu atât sau nu numai dintr-o insuficiență propagandă a lor. Publicul nu vine din lipsă de încredere, deci datorită bibliotecii este de a-i (re) câștiga încrederea, ceea ce nu se poate realiza decât printr-o mare seriozitate, consecvență și multă dăruire. Organizarea manifestărilor în pripă, pe teme întâmplătoare și comode, care nu corespund intereselor grupurilor cărora le sînt adresate, precum și realizarea lor în forme neatractive și inadecvate temei în dezbateri, duce, fără îndoială, la această neîncredere și, ceea ce este și mai grav, la pierderea prestigiului însuși al bibliotecii și bibliotecarului.

În acest sens s-au îndreptat în ultimii ani eforturile Bibliotecii Municipale „Mihail Sadoveanu”, încercîndu-se aici, și o teoretizare, dar și o aplicare practică a datelor fundamentate științific, pe considerentul că manifestările de propagandă a cărții constituie un mijloc important de informare și educație, dar și o carte de vizită a bibliotecarului și a instituției pe care o reprezintă.

Cîteva noi forme, printre multiplele genuri de manifestări promovate de Biblioteca Municipală, au găsit ecou în rîndul publicului. Este vorba, în general, de manifestări complexe, concepute sub cele patru aspecte: ce, unde, cînd și cum. Ordinea nu este absolut riguroasă, întrucît se pornește uneori de la temă, alteori de la solicitările exprese ale publicului de la locul de desfășurare. În acest al doilea caz se înscrie ciclul „Cartea în sprijinul producției”, care

în cei cîteva ani de existență a răspuns la diverse probleme de producție din întreprinderi mari ale Capitalei, cum ar fi: I.M.G.B., Întreprinderea Tevi Sudaie, Aversa, Mecanică Fină, Automatica, Laromet, Electrotehnica, Electromagnetica și multe altele, mijlocînd înfîlțiri cu cartea și autorii ei, în general cadre didactice din învățămîntul superior sau cercetători științifici. În aceeași ordine se desfășoară înfîlțirile lunare ale celor trei, pînă în prezent, *Studiouri de limbă și literatură română*, care au loc la Liceul Industrial nr. 6, Liceul Industrial „Mecanică Fină”, Liceul Economic nr. 3 și ale *Studioului de inițiere muzicală „Mihail Jora”* de la Liceul Industrial „G. Coșbuc”, în sensul că tematica anuală propusă de elevii și cadrele didactice din școală este mai apoi detaliată și elaborată din punct de vedere formal de către bibliotecă.

Nu puține au devenit la ora actuală manifestările care au la bază un scenariu scris, mai ales în cazul temelor literar-muzicale propuse de bibliotecă publicului larg și care sînt fixate la ore de audiență maximă, de cele mai multe ori la sediu, pentru a face astfel cunoscută instituția și posibilitățile ei. Între acestea menționăm, în afară de manifestările ocazionale, ciclurile „Recital de poet”, „Scriitori români de azi”, „O istorie a muzicii în capodopere” și „Artele în dialog”.

Un loc aparte, probabil și pentru că este cea mai recentă realizare, îl ocupă „Serbările literar-artistice ale elevilor”, organizate din două în două luni de Biblioteca Tineretului. „Serbările” sînt concepute pe principiul participativ. Participarea elevilor se concretizează atât în propunerea de teme, cît și în dezbaterile lor și în alegerea invitaților. Evident bazate pe un scenariu, ele dispun și de o anumită „regie” care, în mod paradoxal, subliniază spontaneitatea, precum și de o identitate proprie, avînd loc numai în zilele de marți, la aceeași oră, 15, pe baza unui program special tipărit al fiecărei ediții.

Astfel de manifestări au avut pînă în prezent suficiente rezultate notabile: în primul rînd, cîștigarea încrederii tinerilor în competența bibliotecii și atragerea lor spre lectură în număr sporit, iar în al doilea, lărgirea sferei colaborărilor cu uniunile de creație, editurile, presa, teatrele și altele.

Cu alte cuvinte, rezultatul acestor eforturi se concretizează în calitate și competență, asupra cărora insistă toate documentele de partid și de stat și acestea nu se pot realiza în afara unei înțelegeri depline a ceea ce înseamnă om de cultură și educator cu vocație, dar nici în afara unei căutări și lupte pentru mai frumos și mai bine.

Bibliotecarul, ca om de cultură dublat de un umanist, are misiunea specifică de a comunica cultură într-o asemenea formă încît satisfacîndu-se pe sine să-i satisfacă și pe cei cărora le este dedicată. Adăugînd și puțină pasiune, cu gîndul merou că se adresează oamenilor, se poate crea, așa cum spunea Marin Sorescu la și despre o manifestare ce i-a fost dedicată „un circuit normal de viață și de suflet, de simțire românească”.

Din experiența B.C.U. București în prelucrarea automatizată a articolelor din reviste străine pe probleme de învățămînt superior

Biblioteca Centrală Universitară București a început prelucrarea în calculator a articolelor din periodicele străine de învățămînt superior apărute în Europa și America de Nord din 1986, în cadrul unei colaborări cu Centrul European pentru Învățămînt Superior (CEPES). Echipamentul de calcul este constituit dintr-un minicalculator WANG PC, cu memoria înregistrată pe dischete magnetice. Dispozitivele periferice dispun de display-uri, tasturi și imprimantă silențioasă. Documentele sînt indexate conform programului CDS-ISIS (Unesco Computerized Documentation System-Integrated Scientific Information System) elaborat de Unesco-BIE (Biroul Internațional al Educației) pentru documentarea științifică în domeniul educației și învățămîntului. La Centrul Internațional de Calcul din Geneva s-a constituit baza de date a Unesco-BIE cu un fișier central denumit IBEDIC la care participă un număr crescînd de centre și instituții naționale și internaționale interesate, precum și oficiile regionale a'e Unesco. Scopul acestei prelucrări automatizate este de a asigura informarea curentă la cerere prin regăsiri în masivul de informații stocat și editarea de publicații de informare documentară.

Formatul de înregistrare utilizat cuprinde cîmpuri de lungime fixă și cîmpuri de lungime variabilă, conținînd elemente de date din care mai importante sînt: tipul de înregistrare (m — monografie; s — seriale, d — alte documente); Nivelul bibliografic (a — dacă este o prelucrare analitică); Codul de limbă format din trei litere (conform normelor ISO); Codul de țară format din două litere (conform normelor ISO); ISSN; ISBN; Alte limbi utilizate în document (texte și rezumate în alte limbi); Numărul cotei; CZU; Denumirea întrunirii (a colectivității cu caracter temporar); Titlul propriu-zis al unității bibliografice înregistrate; Ediția; Datele de publicare; Descrierea fizică (numărul de pagini; formatul, materialul însoțitor); Datele privind seria sau publicația serială (documentul gazdă în cazul prelucrării de articole); Note; Vedete de subiect (nume de persoane, de colectivități, întruniri despre care se dau referiri); Rezumat; Descriptori; Nume de autori persoane fizice; Denumiri de autori colectivi; Titluri în alte limbi.

Fișa de analiză bibliografică (denumită la CEPES worksheet) conține, ca și fișa de evidență a bunurilor culturale, practică la B.C.S., o serie de cîmpuri de lungime fixă și cîmpuri de lungime variabilă, considerate ca strict necesare pentru înregistrarea elementelor de date ale publicațiilor monografice (cărți), ale seriilor și ale articolelor din reviste. Fiecărui cîmp i s-a fixat o etichetă indicînd conținutul acesteia. Anumite cîmpuri conțin numai un element (de

ex. codul de limbă, de țară, tipul de document etc.), altele cuprind mai multe elemente de date (de ex. întrunirile, titlul, datele de publicare, descrierea fizică, descriptorii etc.). Subcîmpurile sînt introduse prin „delimitatori“ care separă elementele de date din cadrul unui cîmp și servesc la identificarea lor. Specificăm că acest termen corespunde cu ceea ce în manualul de utilizare al BCS este denumit „identificator de subcîmp“ și că lipsa de unitate în terminologia utilizată pentru prelucrarea automatizată creează dificultăți de înțelegere.

Completarea cîmpurilor de lungime fixă nu a pus probleme deosebite prelucrătorilor deoarece listele anexate la manualul de catalogare precizează codurile corespunzătoare elementelor de date înregistrate.

Dificultățile apar o dată cu completarea cîmpurilor de lungime-variabilă care impune bogate și variate cunoștințe de catalogare, limbi străine (engleză, franceză, rusă, italiană, cehă, maghiară, germană) și mai ales o bună specializare în domeniul pedagogiei și învățămîntului. De altfel, manualele de catalogare și de indexare ale programului CDS-ISIS recomandă utilizarea permanentă a codului de catalogare „Anglo-American Cataloguing rules“ și a lucrărilor de terminologie din domeniul investigat, în primul rînd cele elaborate de Unesco-BIE și a standardelor internaționale de transliterație, de prescurtări și de indexare.

Limba descrieri și indexării recomandată de către beneficiarul sistemului informatic al CEPES este de obicei engleza pentru cîmpurile 12 — Întruniri, 30 — Descrierea fizică (paginație, ilustrații), 0,4 — Limbile documentului (în formă codificată din 3 litere conform listelor), 50 — Note, 69 — Descriptori.

În cîmpul 24 — Titlul propriu-zis, se utilizează atît limba documentului, cît și traducerea engleză a titlului. Limba documentului se folosește în cîmpurile 70 — Numele de autor — persoană fizică; 71 — Autori colectivi; 60—64 Identificatori.

Pentru informarea curentă a prelucrătorilor, în vederea unei înregistrări competente a informațiilor, este necesar apelul curent la edițiile cele mai recente ale lucrărilor fundamentale de referință cu caracter internațional ca și la orice alte lucrări care pot furniza date privind elementele bibliografice de înregistrat.

Pentru stabilirea numelor de autori persoane fizice s-au consultat codul „Anglo-American cataloguing rules“ și „Ghidul de catalogare și clasificare a colecțiilor din bibliotecile universitare din România“. Alteori au fost utilizați indicii de nume anuali cumulativi ai revistelor respective și bibliografiile ori notele bibliografice ale articolelor. Prin aceste investigații s-au rezolvat cazurile numelor de chinezi naturalizați în țări occidentale, ale numelor compuse ale femeilor căsătorite ca și cele tipărite greșit în paginile articolelor.

Deosebită atenție a fost necesară pentru stabilirea vedetelor de autori colectivi în cîmpul 71 în conformitate cu prescripțiile manualului BDS-ISIS care recomandă tratarea diferită a organizațiilor internaționale față de centrele și instituturile internaționale mai puțin importante, organismele guvernamentale naționale și colectivitățile naționale de diferite tipuri. Astfel, s-au stabilit vedete ca:

- International Association of the Universities
- Instituto di Ricerca e Cooperazione Europea Scuola Università (Italy)
- URSS Ministerstvo vysshego i srednego spetsial'no go obrazovaniya
- Ceské Vysoké Učení Technické v Praze
- Pedagogicka fakulta Ostrava (Czechoslovakia)

După cum rezultă din aceste exemple, denumirea țării în forma engleză se adaugă în paranteze după denumirea colectivităților care nu se constituie în organizații internaționale. În schimb, denumirea țării nu este menționată când ea apare în numele colectivității sau când vedeta cuprinde capitale sau metropole cunoscute, menționate în manualul CBS-ISIS.

Titlul se menționează în cîmpul 24, în forma originală și în traducerea engleză.

Dificultăți în redactarea titlurilor au fost legate de stabilirea exactă a titlului propriu-zis, diferențiat de subtitlu prin delimitator de subcîmp.

Titlurile de recenzii, aflate în situații foarte variate (un titlu comun pentru mai multe lucrări recenzate; mai multe recenzii pentru aceeași lucrare; recenzie fără titlu propriu) au beneficiat de regimuri diferențiate de prelucrare, optîndu-se în general pentru elaborarea cîte unei fișe pentru fiecare lucrare recenzată.

Datele de publicare ale lucrării recenzate sînt înregistrate în cîmpul titlului, fără delimitatori, separate prin punctuația catalografică obișnuită. Inșă datele de publicare ale recenziei se redau în cîmpul 26 Datele de publicare (ale documentului gazdă).

Intrunirile, înregistrate de regulă în cîmpul 12, dar, după caz și în cîmpurile 62 și 72, se cer exprimate în limba engleză, franceză ori spaniolă, indiferent de forma originală. În subcîmpuri diferențiate se menționează numărul de ordine, locul desfășurării și data precisă.

Bariera lingvistică s-a făcut aici cel mai puternic simțită, dat fiind că a trebuit ca fiecare din tipurile de intrunire (congres, conferință, seminar, simpozion etc.) să fie prezentate cu echivalente precise din limba originală în limba engleză, cu riscurile obiective ale unor inexactități.

Intrunirile cu temă, traduse și acestea în limba engleză, fac și mai artificială descrierea, pentru că îl îndepărtează pe beneficiar de forma originală a documentului.

Considerăm că ar fi mult mai corectă și mai aproape de ideea unității pe plan internațional respectarea denumirilor de entități naționale în limba respectivă, ca de pildă în cazul numelor de state și ale intrunirilor la nivel local.

Cîmpul 44, atribuit seriilor, seriilor și colecțiilor, este folosit pentru înregistrarea datelor documentului gazdă (revista în care este cuprins articolul). Pentru identificare și redactarea datelor privind seria sau publicația serială (documentul gazdă) s-au făcut investigații în lucrările de referință specifice (titlul propriu-zis al revistei, titluri paralele, subtitlul cu instituția editoare etc.).

Numerele monografice cu titluri speciale, adăugate la cel general, al revistei, au fost supuse unei prelucrări duble, la nivel monografic și la nivel serial.

Un subcîmp special este atribuit numerotării în cadrul revistei, adică prezentării volumului, numărului, a datelor precise de apariție, zi, lună, trimestru, anotimp, an. S-a evitat confuzia între anul de apariție al revistei și data editării propriu-zise, cînd acestea diferă. Într-un asemenea caz, anii respectivi au fost menționați în cîmpuri diferite, corespunzătoare (cîmpul 26 — Datele de publicare și cîmpul 44).

Datele de publicare, din cîmpul 26, de multe ori omise de pe revistă, trebuie aflate din instrumentele de referință de tipul Ulrich's international periodicals directory sau Internationales ISBN — Verlagsverzeichnis. Elementele de date, locul, editura și anul sînt precedate de delimitatori.

Analiza de conținut a documentelor se realizează în sistemul CDS-ISIS prin atribuirea de descriptori în cîmpul 69 Descriptori, în cîmpurile 60—64 Vedete

de subiect, iar pentru reflectarea programelor și activităților UNESCO, în cîmpurile 61 și 62.

Tezaurul termenilor de învățămînt al UNESCO-BIE (Unesco IBE education thesaurus 4-th rev. ed., Paris, Unesco, 1984) constituie baza indexării și regăsirii documentelor și informațiilor privind domeniul educației și învățămîntului. Conceput pentru a fi utilizat în prelucrarea automatizată, tezaurul Unesco cuprinde termeni în limbile engleză, franceză și spaniolă, folosite în mod obișnuit la intrările în bazele de date internaționale ale BIE.

Prelucrînd indeosebi articole din reviste pentru beneficiari CEPES s-a hotărît ca limba indexării să fie engleza, comună și pentru unele din celelalte cîmpuri prezentate anterior.

Vedetele de subiect din cîmpurile 60—64 sînt, în accepția CDS-ISIS, termeni ce redau noțiuni geografice, denumiri cunoscute de programe, proiecte, convenții, recomandări, nume de persoane, instituții organizații intruniri la care se fac referiri în conținutul documentului.

Vedetele de subiect referitoare la programele și activitățile Unesco sînt formulate uniform, în limba engleză, conform unei liste anexate la manualul de catalogare al CD-I.S.I.S. Exemple :

Unesco — Program and Budget

Unesco — Organization and methods of work

Unesco — General Conference n Session d Date,

O altă modalitate de indexare a conținutului, Clasificarea zecimală universală, nu a fost utilizată în cazul prelucrării articolelor din reviste, ci numai la publicațiile cărți.

Produsul de ieșire, înregistrările pe listing-uri, oferă o ordine puțin diferită a elementelor față de cea din fișa de analiză bibliografică și o punctuație uniformă, de obicei gramaticală, cu unele excepții.

În urma experienței dobîndite de către bibliotecarii din BCU în prelucrarea articolelor din periodice pentru introducerea pe calculator a informațiilor, putem formula cîteva concluzii privind cerințele care s-ar impune în perspectiva realizării unui sistem informatic național și implicit a rețelei informatizate a bibliotecilor de învățămînt superior.

Un prim deziderat îl constituie elaborare de programe compatibile, cu un format de înregistrare unitar, adoptat de către toți participanții la sistemul informatic național sau la nivel de rețea, în condițiile în care principalele biblioteci și officii de documentare vor fi dotate cu echipamentul de calcul necesar.

Asigurarea unei temeinice baze teoretice va putea fi obținută prin eforturile reunite ale celor mai experimentați dintre factorii interesați, în sensul elaborării de standarde naționale de terminologie în domeniul informaticii documentare. Această ar conduce la evitarea confuziei de termeni, adesea traduși impropriu și inconsecvent din literatura străină de informatică. Sînt utile de asemenea standardele de transliterare a caracterelor relative, nu toate traduse ori actualizate în țara noastră; standardele privind jocurile de caractere ale scrierilor nelatine introduse în calculator; cele referitoare la analiza și indexarea documentelor.

Echipele de prelucrători în sistem automatizat trebuie să se inițieze prin cursuri organizate și prin studiu individual, în domeniul informaticii studiind cu amănunțime și fără complexe de inferioritate manualele de catalogare și de indexare, tezaurele și toată documentația legată de programul adoptat. În lipsa tezaurelor pe domenii, specialiștii vor trebui

să-și conjuge eforturile în scopul elaborării de vocabulare controlate sau chiar de tezaure, în acord cu instrumentele asemănătoare editate la nivel național sau internațional.

Pentru asigurarea calității în prelucrare, trebuie să știm ce instrumente de referință enciclopedice și pe domenii există deja în țară și cum pot fi consultate, ce asemenea instrumente strict necesare au apărut recent în străinătate și cum le putem procura în mod centralizat, pentru a avea cât mai multă informație cu minimum de cheltuială.

Pe măsura prelucrării, automatizate, s-a dovedit că de utile sînt fișierele de lucru de tipul: fișiere de autoritate (nume de persoane și colectivități), fișiere de acronimice, fișiere ale titlurilor de periodice aflate în prelucrarea la nivel analitic etc.).

Depășirea barierelor lingvistice în cazul schimburilor internaționale de informații ar putea fi facilitată prin renunțarea la utilizarea preferențială a unei singure limbi pentru a exprima noțiuni cu un marcat caracter național, cum ar fi denumirile de state, de întrupări la nivel național, și prin adoptarea denumirilor în limbă originală a entităților respective. De altfel, Federația Internațională a Asociațiilor de Bibliotecari și Biblioteci a alcătuit numeroase asemenea liste actualizate care ar putea constitui ghiduri utile în activitatea noastră.

Tot o modalitate de depășire a barierelor lingvistice ar constitui-o și generalizarea utilizării C.Z.U. la indexarea de conținut a documentelor, în paralel cu tezaurele sau vocabularele controlate de termeni, în afara caracterului său internațional, asigurat de prezentarea sub formă de coduri cifrice, care este un sistem sintetic, permițînd exprimarea mai concisă și totuși exactă a conținutului principal și a fatetelor secundare, printr-un singur indice complex, față de numeroși descriptori care îndeplinesc aceeași funcție.

Folosirea în paralel a celor două forme de indexare ar fi în avantajul tuturor categoriilor de beneficiari și al transferului de informații pe plan național și internațional.

Florica CĂMPEANU
Marilena ȘUTEU

Calendar

- 7 iulie — Ziua constructorului de mașini
20 iulie — Ziua constructorului
10 august — Ziua minerului
15 august — Ziua presei române
15 septembrie — Ziua metalurgistului
5 octombrie — Ziua petrolistului
19 octombrie — Ziua energeticianului
25 octombrie — Ziua armatei R.S.R.
13 decembrie — Ziua tipografilor
- 27 iunie — 100 de ani de la nașterea scriitorului, publicistului și bibliologului Emanoil Bucuța
iulie — 70 de ani de la luptele eroice de la Mărăști, Mărășești, Oituz
14 iulie — 20 de ani de la moartea scriitorului Tudor Arghezi
23 august — a 43-a aniversare a revoluției de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă
3 septembrie — 100 de ani de la moartea cărturarului român Timotei Cipariu
12 septembrie — 100 de ani de la nașterea dirijorului român George Georgescu
7 noiembrie — 70 de ani de la Victoria Marii Revoluții Socialiste din Octombrie
12 noiembrie — 125 de ani de la nașterea lui Vasile Goldiș, luptător pentru unitatea națională
27 noiembrie — 100 de ani de la moartea povestitorului Petre Ispirescu
1 decembrie — Marea Unire din 1918
17 decembrie — 75 de ani de la moartea matematicianului pedagogului, astronomului și omului politic Spiru Haret
30 decembrie — 40 de ani de la proclamarea Republicii

Casa de cultură din Buziaș
Biblioteca

Consultații

Așezarea pe formate

Așezarea pe formate are în vedere colecțiile de bază ale bibliotecii, păstrate în depozite închise și puse la dispoziția cititorilor numai în sălile de lectură prin intermediul bibliotecarului. Este cel mai răspândit sistem de așezare a publicațiilor impunându-se ca o necesitate în bibliotecile mari, atît pentru economisirea spațiului de depozitare, cît și pentru precizia asigurată în identificarea lucrărilor solicitate. Prin cotarea pe formate se realizează o așezare în rînduri complete închise, urmărindu-se înălțimea publicației, asigurîndu-se în felul acesta folosirea integrală a spațiului de depozitare și o bună conservare a publicațiilor.

Așezarea după formate se prezintă în mai multe variante, obiectul consultației noastre constituindu-l așezarea „clasică” pe formate, ce constă din atribuirea unui simbol pentru fiecare format (cifre romane: I, II, III, IV etc sau litere mari A, B, C, etc), iar în cadrul fiecărui format, a unui număr de ordine începînd cu numărul 1, de ex. I 1 — ∞, II 1 — ∞; III 1 — ∞ etc.

Formatul publicației este de fapt înălțimea sa stabilită prin măsurarea cotorului ei. Formatul-inălțime al publicației sau formatul topografic nu trebuie confundat cu formatul tipografic al tipăriturilor; formatul-inălțime al publicației derivă din formatul tipografic, dar nu se identifică cu acesta. Numărul formatelor diferă de la o bibliotecă la alta (3 formate în unele biblioteci, 4 sau 5 în altele, ajungîndu-se chiar la 9 sau 12), la fel și dimensiunile fiecărui format. Biblioteca Centrală de Stat, urmărind maximum de economicitate în fo-

losirea spațiului de depozitare și o mai mare apropiere de formatele tipografice ale publicațiilor din producția editorială actuală, a adoptat — pentru cărți — cinci formate cu următoarele dimensiuni: Formatul I — pînă la 18 cm; Formatul II — de la 18 la 22 cm; Formatul III — de la 22 la 26 cm; Formatul IV — de la 26 la 30 cm; Formatul V — peste 30 cm.

Pentru colecțiile de periodice, Biblioteca Centrală de Stat a adoptat patru formate, dimensiunile lor fiind următoarele: Formatul I — pînă la 27 cm; Formatul II — de la 27 la 33 cm; Formatul III — de la 33 la 50 cm; Formatul IV — peste 50 cm.

Pentru a ușura munca de stabilire a formatului, cît și pentru a elimina aproximațiile în evaluarea înălțimii publicației, determinarea formatului se face cu ajutorul unui șablon de carton sau de placaj cu dimensiunile 33 × 50 cm, pe care sînt marcate prin dungă colorată, limitele maxime ale fiecărui format. Publicațiile se sprijină pe suportul aflat în partea inferioară a șablonului, astfel ca înălțimea lor să apară clar în spațiul delimitat de marcare.

Pentru fiecare format, în așezarea „clasică”, se realizează o numerotare independentă de la 1 la infinit. Prin acest sistem practic, simplu și comod, fiecărei publicații i se atribuie primul număr liber care urmează în ordinea crescîndă a numerelor din formatul respectiv. Acest număr se notează printr-o cifră arabă.

Cotarea pe formate privește titlul publicației și nu volumul de bibliotecă. Fiecare cotă reprezintă un titlu, îl singularizează față de cele-

lalte. Sub aceeași cotă se grupează toate volumele din care este constituită scrierea respectivă și toate exemplarele absolut identice (dubletele), în afară de repartizările speciale în secții cu alte modalități de cotare și așezare.

La publicațiile periodice, prin cotă se string la un loc, la titlul ziarului sau revistei, colecțiile pe ani ale titlului respectiv. Serialele sînt tratate ca periodice și se cotează ca atare: titlul general primește cotă de periodic și grupează toate volumele apărute; numărul de ordine al volumului se notează în paranteze rotunde P 503(3)

Sistemul de cotare pe formate nu permite goluri, poziții neocupate; se pot rezerva însă serii de cote pentru unele categorii de publicații, la care se recomandă cotarea în continuare, pentru o ușoară identificare a lor în depozit. Eventualele cote libere, provenite prin anumite schimbări de cotă, trebuie ocupate pe parcurs.

Prin cotarea pe formate se obține maximum de precizie în munca de identificare, de integrare și de regăsire a publicațiilor în depozite. Singurul element necesar, în acest scop, este cota, în absența acesteia orientarea în depozitele așezate pe formate este imposibilă.

Regăsirea publicațiilor, în depozit se face numai cu ajutorul catalogului, de aceea organizarea principalelor cataloage — alfabetic și sistematic — este obligatorie.

În repartizarea spațiului în depozit și pe raft se va ține seama de frecvența formatelor în producția de tipar. În general, în producția editorială curentă la 100 de cărți, 40 sînt de formatul II, 30 de formatul III, 20 de formatul I, 9 de formatul IV și 1 de formatul V. Urmărind acest ritm de creștere, formatelor II și III va trebui să li se rezerve cel mai mult spațiu.

Pentru cotarea și așezarea lucrărilor în mai multe volume (avînd în vedere cerința fundamentală ca acestea să primească aceeași cotă și să se așeze împreună pe raft), se practică mai multe variante, nici una nu reprezintă însă soluția ideală. Într-o primă variantă se rezervă loc în depozit pentru volumele care urmează, dar de multe ori, neștiind cu precizie cîte volume vor fi în total și nici ce mărime vor avea acestea, se face o planificare defectuoasă a spațiului; în altă variantă, volumele în continuare se așază temporar separat, primind o cotă provizorie, iar

după completare se recotează și se așază definitiv în depozit (soluția antrenează un volum considerabil de muncă pentru refacerea fișelor în cataloage); se pot de asemenea rezerva cote îndepărtate, așteptând ca între timp, să apară toate volumele (există însă riscul de a se ajunge la situația din prima variantă, dacă apariția volumelor se întinde pe perioade foarte lungi).

Periodicele, datorită caracterului lor de publicații neterminate, nu permit practicarea unei așezări închise; este obligatoriu ca în depozitarea lor să se rezerve spațiu pentru completarea colecțiilor. Din acest motiv, ele se vor așeza separat, în depozite de periodice, cu spațiu suficient de creștere la fiecare cotă.

Datorită varietății categoriilor de documente existente în bibliotecă, cotarea pe formate se realizează pe colecții, individualizarea acestora făcându-se prin utilizarea unei sigle pentru colecția respectivă, plasată înaintea cotei, de ex. Mc (muzică), Art (artă), H (hărți), P (periodice), St (stampe) etc. (Cărțile incluse în colecțiile de bază nu primesc o astfel de siglă, cota fiind formată numai dintr-un simbol indicând formatul și numărul de ordine din cadrul formatului. Metodologia cotării acestor categorii de documente, ca și a cărților de formate neobișnuite, a fost prezentată în contextul organizării și așezării colecțiilor. Cotarea cărților ce fac parte din colecțiile de circulație specială este comună cu cea a cărților din depozitul de bază, distincția făcându-se prin menționarea pe fișele reflectând acest fond a unei sigle (Biblioteca Centrală de Stat utilizează „a” plasată în colțul din stânga sus al fișei).

Cotarea pe formate a cărților

După executarea operațiilor de înregistrare (evidență) cărțile nou intrate sînt confruntate cu catalogul alfabetic de serviciu pentru a vedea dacă este vorba de un titlu nou, de o continuare a unei lucrări sau de un dublet al unei publicații deja catalogate.

Se consideră dublete exemplarele a căror date sînt identice. Exemplarele dublet sînt luate în evidență notînd pe verso fișei, din catalogul alfabetic de serviciu și din catalogul topografic, numărul de inventar și, unde este cazul, numărul de volum și repartiția sa (colecția din care urmează să facă parte). În repartizarea dubletelor se are în vedere că al doilea exemplar poate intra selectiv în colecțiile de bază,

celelalte exemplare urmînd să fie repartizate diverselor secții: cărțile cu autograf sau dedicație autografă sînt repartizate, după importanța lor, fie colecțiilor speciale, fie în depozitul de bază (indiferent de cîte exemplare sînt deja în bază). Volumele în continuare, urmează aceeași metodologie. După executarea acestor operații, pentru dublete și volume în continuare, se alcătuiesc liste în care se notează numărul de inventar, autorul și cota și se trimit în sectorul de evidență pentru trecerea cotelor în registrele inventar.

Cotarea pe formate a cărților repartizate colecțiilor de bază cuprinde următoarele operații: determinarea formatului cu ajutorul șablonului, notarea formatului în creion, pe verso copertei, în partea superioară și pe etichetele ce urmează a fi lipite pe carte (sau lipirea directă a etichetelor cu formatul notat pe ele); redactarea fișei topografice; notarea numărului de ordine în cadrul formatului; notarea cotei de format pe etichetele lipite pe carte și pe fișa topografică; trimiterea fișelor topografice (liste de cote) la sectorul de evidență pentru trecerea cotei de format în registrul inventar; așezarea acestora în catalogul topografic pe formate, iar, în cadrul fiecărui format, în ordinea crescîndă a numerelor de ordine.

În așezarea în catalogul topografic, se va urmări să nu se supra-pună numerotarea, să nu se confunde formatele.

Lipirea etichetelor se va face în felul următor: pe verso copertei — colțul din stînga, sus; fața copertei colțul din stînga, sus (cărți subțiri); color, jos/la 1,5 cm de la baza cotorului pentru cărțile groase.

O dată cu redactarea fișei topografice, pentru producția editorială curentă la care se așteaptă fișă tipărită, se vor alcătui încă două fișe cu aceleași elemente de descriere ce vor fi utilizate în felul următor: *o fișă pentru fișierul de nouăți* — atașat catalogului alfabetic de serviciu, în așteptarea fișei tipărite, organizat alfabetic pe autori și titluri de anonime (pe această fișă vor fi notate cota sistematic-alfabetică în cazul în care se trimit exemplare la secțiile de împrumut, cota de format și numerele de inventar ale tuturor exemplarelor titlului respectiv, cu destinația fiecăruia); *o fișă pentru fișierul de nouăți* plasat în sala cataloagelor pentru public organizat sistematic, urmărindu-se cota

sistematic-alfabetică (În felul acesta, cărțile din producția editorială curentă nu vor beneficia de descriere și clasificare completă pînă la venirea fișei tipărite). Celelalte cărți, intrate în bibliotecă pe alte căi, după cotare, vor fi trimise în sectorul de prelucrare sau în depozit, atunci cînd cotare este plasată în finalul operațiilor de prelucrare.

Cotarea pe formate a cărților din colecțiile de bază, organizate anterior după alte sisteme de așezare.

Bibliotecile care pînă în momentul de față nu beneficiază de o organizare pe formate a cărților din colecțiile de bază, pot realiza această operație cu sălile de lectură deschise pe tot parcursul desfășurării lucrării, întrucît circulația cărții în afara depozitului și spre depozit nu este în nici un fel perturbată. O atenție deosebită trebuie acordată trecerii cotei de format pe fișele catalogului alfabetic de serviciu și catalogului alfabetic pentru cititori (într-o primă etapă) pentru a asigura regăsirea cărților așezate pe format. Este o lucrare de amploare, care se desfășoară în mai multe etape, solicită timp, forță de muncă, materiale. De aceea, este necesar ca de la început să se elaboreze în detaliu un plan al întreprinderii acțiuni.

În momentul în care se trece la cotarea pe formate a cărților existente în depozit, se începe și cotarea pe formate a cărților nou intrate în bibliotecă și repartizate colecțiilor de bază (metodologia a fost prezentată anterior). În acest scop se poate lăsa un grup compact de cote libere în cadrul fiecărui format, pentru cotarea cărților deja intrate în depozit, urmînd ca de la un anumit număr, în cadrul fiecărui format să se înceapă cotarea cărților nou intrate. Pentru aceasta biblioteca își va calcula, cu aproximație, bineînțeles, raportîndu-se la numărul titlurilor existente, numărul de cote ce urmează să fie ocupate de colecția cotată retroactiv. Într-o altă variantă, mai simplă și mai comodă, se cotează în continuare (cărțile nou intrate și cărțile din depozit) întrerupînd cotarea cărților din depozit pentru a se face cotarea cărților nou intrate. Creșterea colecțiilor bibliotecii nu este asigurată numai de noile apariții, de aceea depozitul

nu respectă și nici nu este cazul, o organizare cronologică.

Acțiunea de cotare a cărților din depozit cuprinde următoarele etape:

1. Lucrări preliminare

— planificarea amănunțită a spațiului disponibil și a rafturilor existente (rafturi cu polițe fixe, de diferite mărimi; rafturi cu polițe mobile care pot primi diferite formate, după volumul creșterii);

— pregătiri în depozit (gruparea tuturor cărților într-o zonă a depozitului, fără a mai lăsa spații de creștere la diversele diviziuni, păstrând întocmai vechea așezare a acestora; eliberarea unor rafturi pentru noua așezare; indicarea circuitului în depozit și pe raft, de la stînga la dreapta și de jos în sus; formatul I va fi plasat sus, iar formatul IV în partea de jos a rafturilor pentru a-i da stabilitate*;

— rezerva de fișe existentă în bibliotecă se organizează alfabetic pentru a putea fi găsite și utilizate fișele cărților nereflectate în cataloage;

— se pregătesc etichete, fișe albe, șabloane pentru stabilirea formatului, fișiere (cutii) pentru organizarea catalogului topografic, ștampilă pentru imprimarea cotei ș.a.

2. Se aduce o partidă de cărți din depozit și se confruntă fiecare carte cu catalogul alfabetic de serviciu pentru a vedea dacă este reflectată în catalog și pentru a stabili exemplatele dublete și unicate (titluri noi ce urmează să fie cotate). Dubletele primesc aceeași cotă și se așează în depozit lângă celălalt exemplar sau se redistribuie altor secții cotîndu-se conform sistemului de cotare al secției respective (respectînd în continuare metodologia prezentată anterior în cazul dubletelor).

3. Pentru titlurile noi se vor realiza următoarele operații: redactarea fișei topografice; determinarea formatului și notarea sa pe carte, pe fișa topografică și pe etichete; stabilirea numărului de ordine în cadrul formatului și notarea sa pe

* nu se recomandă așezarea unui singur format pe raft, de regulă, se rezervă o poliță pentru formatul I, 2 polițe pentru formatul II, 2 polițe pentru formatul III, o poliță pentru formatul IV, formatul V se așează separat, în poziție — culcat).

carte, pe etichete, și pe fișa topografică; așezarea fișelor topografice în ordine alfabetică pentru notarea cotei pe fișele catalogului alfabetic de serviciu și ale catalogului alfabetic pentru public; aranjarea fișelor topografice în ordinea numărului de inventar pentru a se nota cotele în registrul inventar; în final fișele topografice se așează pe formate, iar în cadrul fiecărui format, în ordinea crescîndă a numerelor de ordine și se introduc la locul lor în catalogul topografic.

Numerele de inventar corespunzătoare exemplarelor cotate pe formate, notate pe fișele din catalogul alfabetic de serviciu vor primi un semn caracteristic pentru a se putea realiza în finalul operației o verificare a cărților incluse în colecția de bază.

Notarea cotei pe fișele existente în cataloagele alfabetic se va face fie prin scoarea fișelor din catalog, fie prin notarea acestora direct în catalog. Nu se recomandă organizarea acestor fișe într-un nou catalog alfabetic deoarece operația de cotare se complică, fiind necesară confruntarea cărților cu ambele cataloage — cu noul catalog, pentru a stabili unicatele, și cu vechiul catalog, pentru a fi scoase fișele cărților ce urmează să fie cotate.

La încheierea tuturor operațiilor prezentate cărțile se trimit în depozit, unde se așază conform cotei de format primite și se începe cotarea unei noi partide.

4. Renunțarea la vechea așezare se va realiza treptat pe măsura trecerii cărților în noua așezare pe format. Pe fișele din catalogul alfabetic de serviciu și pe cele din catalogul alfabetic pentru public se vor nota pe măsura cotării pe format noile cote. Catalogul sistematic va păstra pe fișe cota corespunzătoare vechii așezări pînă la încheierea operației de cotare pe format a tuturor cărților din depozit (în această situație se va controla permanent cota cărților solicitate din acest catalog cu cea din catalogul alfabetic pentru a se vedea dacă lucrarea solicitată nu a trecut deja în noua așezare). În finalul operației de cotare a fondului retrospectiv, fișele catalogului sistematic vor fi aranjate în ordine alfabetică (pe cutii sau pe clase), după ce în prealabil au primit un număr de ordine de la 1 la infinit (notat în creion în colțul din dreapta jos). După trecerea cotei de

format, fișele vor fi aranjate după numărul de ordine primit (operație mult mai simplă față de aranjarea sa sistematică). Fișele cărților nou intrate purtînd cotele de format se vor intercala în catalogul sistematic pe măsura prelucrării acestora.

5. În timpul operației de cotare pe formate a colecției retrospective, pentru toate cărțile nereflectate în catalogul alfabetic de serviciu se va alcătui o fișă cu o descriere și clasificare completă, urmînd să fie multiplicată conform sistemului de cataloage al bibliotecii.

6. După încheierea operației de cotare și trecerea cotelor în cataloagele existente, vor fi scoase din cataloage fișele cărților ce nu s-au găsit din diverse motive în depozit în momentul cotării. În cazul în care cărțile se găsesc în bibliotecă și nu au o altă destinație, vor fi cotate și trimise în depozit, iar fișele vor fi intercalate în cataloage. Fișele cărților scoase din documentele de evidență vor fi păstrate în rezerva de fișe, urmărindu-se eventual achiziționarea unui nou exemplar.

Avînd în vedere creșterea de la an la an a numărului de documente deținut de bibliotecă, cotarea pe formate a cărților din colecțiile de bază, în bibliotecile cu funcție de conservare se impune ca unică soluție. De aceea, bibliotecile care mai păstrează vechea așezare sistematic-alfabetică pentru aceste colecții vor trebui, pe baza unei analize serioase, să treacă la reorganizarea lor. Pe lângă avantajele prezentate la început, prin această lucrare se obține o confruntare a cărților existente în depozit cu cataloagele bibliotecii, corectînd eventualele inconsecvențe, o verificare gestionară prin confruntarea cu registrele inventar pentru trecerea cotelor de format și o mai mare claritate în repartitia pe colecții a documentelor existente în bibliotecă, destinația acestora reprezentînd o problemă cu care în prezent se confruntă multe biblioteci. De altfel, planurile anuale de activitate ale bibliotecilor județene dezvăluie preocuparea acestora de a rezolva asemenea probleme de organizare a colecțiilor, cu implicațiile reflexe în organizarea cataloagelor.

Pentru o viziune globală sistemică asupra structurilor organizării funcționale a bibliotecii

Conform Dispoziției Consiliului Culturii și Educației Socialiste nr. 692/1986 cu privire la îmbunătățirea cadrului organizatoric al desfășurării activității de perfecționare a pregătirii politico-ideologice și profesionale din domeniul culturii și artei, Anexa nr. 4 (Personalul care urmează să fie format și perfecționat prin Centrul Special de Perfecționare a Cadrelor), bibliotecarii din bibliotecile județene, municipale și orașenești care încep, în cîincinalul 1986—1990, activitatea de pregătire profesională trebuie să parcurgă **programul de inițiere și formare BAZELE BIBLIOTECONOMIEI**.

Prin conținutul său tematic, programul își propune să asigure bibliotecarilor nou încadrați un comportament profesional de ridicat nivel și randament funcțional sporit, ajutîndu-i să fundamenteze științific întreaga activitate desfășurată de bibliotecile publice, să desprindă mai bine problematica cu care se confruntă aceste instituții în etapa actuală.

În consens cu direcțiile fundamentale ale activității de educație socialistă a maselor, procesul de pregătire și formare a bibliotecarilor nou încadrați va urmări realizarea următoarelor obiective generale:

— aprofundarea problemelor fundamentale ale politicii interne și externe a partidului și statului nostru, în lumina documentelor programatice ale Congresului al XIII-lea al P.C.R., a expunerilor și cuvîntărilor secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, în scopul realizării sarcinilor rezultînd din aplicarea acestei politici la domeniul lecturii și informării asigurate de bibliotecile publice diferitelor categorii socio-profesionale ale populației, în general, ale celei active, în special:

— diversificarea și perfecționarea aptitudinilor și deprinderilor profesionale și îmbogățirea cunoștințelor de specialitate ale bibliotecarilor (indiferent de profilul sarcinilor locului de muncă), la nivelul

cerințelor maxime ale postului ocupat, prin însușirea temeinică a unor metode, tehnici și procedee moderne de exercitare a meseriei și prin dezvoltarea capacității de a utiliza toate cunoștințele dobîndite, de a valorifica, plenar, condițiile concrete în care își desfășoară activitatea și de a utiliza cu eficiență maximă mijloacele bănești și materiale cu care sînt înzestrate bibliotecile publice;

— însușirea și promovarea unei viziuni globale, sistemice, asupra structurilor organizării funcționale a bibliotecilor; determinarea, în mai mare măsură, a locului și rolului acestor instituții în ansamblul economico-social, în scopul îmbunătățirii continue a relațiilor lor cu publicul, cu alți factori educaționali în acțiunea politică și cultural-educativă unitară, promovată de Festivalul național „Cîntarea României” la nivelul județului și al fiecărei localități urbane în parte;

— însușirea tehnicilor și metodelor sociologice de investigare a opțiunilor de lectură și informare ale publicului deservit, în scopul sporirii contribuției specifice a bibliotecilor la ridicarea nivelului politico-ideologic și profesional al populației, lărgirea orizontului ei general de cunoaștere, sprijinirea procesului instructiv-educativ și satisfacerea în mod plăcut și util a timpului liber al cititorilor;

— dezvoltarea capacității de analiză a contextului social-economic și cultural concret în care se desfășoară activitatea bibliotecară, înarmarea bibliotecarilor cu criteriile cunoașterii și evaluării riguroase a necesităților spirituale ale beneficiarilor, ca premisă pentru conceperea, organizarea și orientarea lecturii și informării în sprijinul acțiunii cultural-educative, al pregătirii și perfecționării forței de muncă;

— însușirea tehnicilor de bază necesare conservării colecțiilor de documente, ca și metodologia valorificării cărții din fondul vechi și tradițional prin mijloace specifice acestor instituții, sporind, astfel, contribuția lor la argumentarea științifică a originii și continuității poporului nostru, dezvoltării culturii sale materiale și spirituale, îmbogățirii tezaurului civilizației universale.

Programul va fi structurat tematic pe următoarele capitole:

1. Orientări în domeniul politico-ideologic și educativ;

2. Specificul bibliotecilor publice în sistemul instituțiilor cultural-educative de masă;

3. Constituirea, completarea și evidența colecțiilor bibliotecii publice.

4. Catalogarea cărților și a celorlalte categorii de documente ce compun colecțiile bibliotecii publice;

5. Clasificarea zecimală a cărților;

6. Organizarea sistemului de cataloage la nivelul bibliotecii publice;

7. Organizarea și conservarea colecțiilor;

8. Activitatea de informare și documentare. Comunicarea colecțiilor;

9. Administrarea bibliotecilor. Planificarea activității. Legislație.

Pregătirea bibliotecarilor respectivi se realizează pe o perioadă de 3 ani prin studii individual orientate de tematica programei analitice, activitate practico-aplicativă obligatorie de 8 săptămîni urmîrîte de conducerea bibliotecilor județene, ca și printr-un curs organizat de C.S.P.C., de 8 săptămîni cu trei convocări (2+3+3), cu precizarea că în cadrul celei de a treia convocări are loc și finalizarea programului.

Contactul avut de noi cu primele serii la convocarea I atestă o mai mare responsabilitate și disponibilitate pentru însușirea noii profesii, ceea ce este o garanție a reușitei programului de inițiere și formare a noilor cadre din bibliotecile publice, profund angajate în procesul de formare și dezvoltare a conștiinței socialiste a maselor prin intermediul lecturii.

Gh. POPESCU

„Colecția constituită”

Prin „colecție constituită” (avînd în vedere și prevederile Legii nr. 63/1974 privind ocrotirea patrimoniului cultural național) se înțelege o reunire de bunuri culturale, realizată în timp, de către un colecționar (particular sau instituție) reflectînd o anume preocupare, orientare și un proces de selecționare. În întregul ei, colecția devine un document referitor la epoca în care a fost constituită sau pe care o ilustrează, la personalitatea alcătuitoare ei, la preocupările și posibilitățile acestuia.

Transformările economice, social-politice și culturale petrecute de-a lungul întregii istorii a civilizației omenești au impus și colecțiilor constituite mutări, dispersări, contopiri etc. Cunoscutul adagiu latin *habent sua fata libelli* se aplică și colecțiilor de cărți, ca și tuturor celorlalte documente ce intră

Lexic de informatică documentară

în sfera de cuprindere a unei biblioteci. Și astfel, majoritatea bibliotecilor lumii cuprind în fondurile lor colecții anterior constituite — mai rar colecții complete, cel mai adesea fragmente mai mult sau mai puțin definitorii ale unor foste colecții.

În lumea arhivarilor există tradiția păstrării ca atare a fondurilor constituite. În bibliotecile mai vechi, îmbogățite cel mai adesea prin donații și legate (uneori cu clauza păstrării la un loc a întregului fond donat) inventarul ținea adesea loc și de catalog, iar regăsirea documentelor era facilitată de dispunerea fondului pe materii ori pe colecții (donații, legate) și numai când acestea cuprindeau foarte multe piese se recurgea și în interiorul lor la o ordonare pe materii.

Biblioteconomia modernă, născută din nevoia facilitării accesului unui număr tot mai mare de cititori la fondurile în continuă creștere și diversificare ale bibliotecilor, prin raționalizarea spațiului de depozitare, impunerea unor condiții diferențiate de păstrare și comunicare în funcție de vechimea, suportul material și starea de conservare a documentelor, ca și prin conceperea unui sistem complex de cataloage, a eliberat bibliotecile de servitutea menținerii ca atare a colecțiilor anterior constituite, obligându-le la o organizare modernă, pe baze științifice.

Dacă în cazul unei colecții complete, de o valoare și semnificație specială pe plan național, ori pe plan local, e bine să i se creeze condiții de menținere integrală, în mobilierul original, în clădirea proprie etc. în măsura posibilului, în cazul fragmentelor de colecții se impune integrarea pieselor componente în depozitele bază, dublete, rezervă, colecțiilor speciale etc.

Evidențierea apartenenței la colecția din care au provenit trebuie să fie făcută prin indicii adecvați de CZU, prin fișiere de colecții și, după caz, prin aplicarea pe fiecare document a unui ex libris (manuscris, ștampilă etc.) care să ateste apartenența la fosta colecție (în cazul în care piesele fostei colecții nu poartă deja un asemenea ex libris).

Dacă fosta colecție a avut un catalog (pe fișe ori publicat), iar lucrările au fost deja citate cu cotele colecției în cazul recotării potrivit noii distribuiri, se vor menține și vechile cote și se vor alcătui fișiere de concordanță ori, în cazul cataloagelor publicate, liste de concordanță a cotelor vechi cu cele noi.

E. M. SCHATZ

Cerințele etapei actuale de automatizare a activității de informare-documentară presupun cunoașterea, înțelegerea și adoptarea unei terminologii cât mai unitare în domeniul informaticii documentar atât pentru bibliotecari și documentariști, cât și pentru informaticieni.

Ca urmare s-a considerat oportun prezentarea în paginile revistei a noțiunilor apreciate ca având cea mai largă frecvență în literatura de specialitate. S-a încercat ca definițiile adoptate să poată fi ușor receptate de către cititorii mai puțin familiarizați cu domeniul. Pentru necesități de aprofundare și detalieri, recomandăm consultarea dicționarelor existente, pentru ușu-

rarea regăsirii noțiunilor în publicațiile dedicate, ca și pentru parcurgerea documentației existente în domeniu în limbi străine, am considerat util să prezentăm și echivalentele în limbile franceză și engleză.

Lexicul se adresează în primul rând personalului angrenat în activitățile de informare documentară și informaticienilor care se confruntă sau se vor confrunta cu problemele automatizării sistemelor de informare documentară, atât în procesul de proiectare și realizare a unor astfel de sisteme, cât și în utilizarea lor.

D.B.

ACCES (access ; accès)

Metodă de intrare și selectare a informațiilor memorate pe suporturi electronice. Accesul definește metoda de selectare a datelor (acces direct, acces secvențial).

ACCES DIRECT (direct access ; acces direct)

Metodă de regăsire a informațiilor în funcție de adresele lor (metoda permite accesul la informație direct în locul unde ea se găsește memorizată).

ACCES PARALEL (parallel access ; accès parallèle)

Noțiunea se referă la un sistem sau la o memorie care permite simultan înregistrarea și restituirea de informații.

ACCES SECVENȚIAL (sequential access ; accès séquentiel)

Metodă de regăsire a unei informații care necesită parcurgerea succesivă a tuturor informațiilor memorate pînă la informația dorită.

ADMINISTRATOR DE BAZĂ DE DATE (data base manager eng.)

Persoană sau grup de persoane care se ocupă cu coordonarea centralizată a tuturor acțiunilor referitoare la o bază de date (accesul utilizatorilor, asigurarea securității și integrității bazei de date, alocarea și realocarea suporturilor fizice pe care se găsește baza de date etc.).

ADRESA (address ; adresse)

Indicativ (simbol sau cuvint) care desemnează locul pe care îl ocupă o informație în memorie.

AFIȘARE (displaying ; affichage)

Vizualizarea pe un terminal a unor informații.

ANALIST DE SISTEM (system analyst)

Specialist în informatică care analizează și evaluează sistemul informațional existent și proiectează, întreține și dezvoltă sistemul informatic.

ANALIZA (INFORMATICA)

Metodă în informatică care constă în formalizarea unei activități în scopul realizării acesteia cu ajutorul calculatorului.

APLICAȚIE (application ; application)

Ansamblu de date, programe și proceduri realizate și organizate în scopul automatizării unei activități.

ARHITECTURA (architecture ; architecture)

Organizarea generală a unui calculator sau a unui sistem informatic.

ARHITECTURĂ DE REȚEA (network architecture ; architecture de réseau)

Ansamblu de reguli privitoare la structura de bază pe care a fost construită o rețea de teletransmisie.

ARTICOL (article fr.)

Ansamblu structurat de date privitoare la un obiect, o entitate (de expl. informațiile referitoare la un autor — nume, prenume, data nașterii, profesie etc — pot reprezenta un articol într-un fișier de autori).

AUTOMATIZARE (automation eng.)

Efectuarea de către dispozitive tehnice a unor operații manuale și intelectuale anterior executate de om.

BANCĂ DE DATE (data bank ; banque de données)

Colecții de date (de regulă numerice) organizate și structurate astfel încât să permită optimizarea proceselor de adăugare, modificare, ștergere, regăsire, atât a datelor, cât și a relațiilor dintre ele.

BANCĂ DEPOZIT (deposit bank ; banque de dépôt)

Bancă de date în care sînt stocate date direct reproductibile (de expl. date fizico-chimice).

BANCĂ DE REFERINȚE (reference bank=referral base ; banque de références)

Bază de date care conține colecții de date de referință (de expl. denumiri de autori colectivi, tezaur pe domenii, denumiri, geografice etc.).

BANCĂ DE INFORMAȚII (information bank ; banque d'informations)

Bază de date care, pe un subiect dat, poate furniza informații prelucrate, fragmente de texte, texte integrale etc. (de expl. bancă de informare în domeniul juridic conținând legi, decrete etc.).

BANDĂ MAGNETICĂ (magnetic tape ; bande magnétique)

Bandă din material plastic (cu lățimea de 0,5 inch) acoperit cu o substanță magnetică pe care pot fi înregistrate date. Banda magnetică se utilizează ca memorie externă a unui calculator. Accesul la datele stocate pe bandă se realizează secvențial.

BAZĂ DE DATE (data base ; base de données)

Colecții de date organizate în scopul optimizării prelucrării acestora în contextul unor activități determinate (noțiunea este sinonimă parțial cu cea de bancă de date).

BAZĂ DE DATE BIBLIOGRAFICĂ (bibliographic data base ; base de données bibliographique)

Bază de date conținând date asupra documentelor sub formă de referințe (descrieri) bibliografice.

BAZĂ DE DATE FACTUALĂ (factual data base ; base de données factuelles)

Bază de date conținând date asupra unor evenimente, fapte.

BIBLIOTECĂ DE PROGRAME

Colecție organizată de programe, stocată pe suporturi magnetice (bandă magnetică, disc).

BIROTICĂ (office data processing ; bureautique)

Disciplină care se ocupă cu aplicarea mijloacelor informatice în activitățile de birou.

BIT (bit = binary element ; bit)
Unitate elementară de măsură a informației.

BUFFER (buffer ; buffer)

Zonă de stocare intermediară a datelor în memoria unui calculator.

BYTE, OCTET (byte)

Unitate de măsură a informației conținând 8 bit.

CAD (Computer Aided — Design)

Prescurtare utilizată pentru a desemna proiectarea asistată de calculator.

CAPACITATE DE MEMORIE (memory capacity = storage capacity ; capacité de mémoire)

Cantitatea de informație pe care memoria unui calculator o poate înmagazina.

CAPACITATE DE TRANSMISIE (line capacity = channel capacity ; capacité de transmission)

Debitul maxim de informații care poate fi asigurat de o linie de transmisie. Se măsoară în bit pe secundă.

CARACTER (character ; caractère)

Element de informații compuse dintr-o succesiune de biți. O anumită succesiune de biți (un anumit caracter) corespunde unui anumit simbol al alfabetului utilizat (literele alfabetului unei limbi, cifre, semne de punctuație, caractere speciale ca de expl. §, & etc.).

CARTELA (card. eng.)

Dreptunghi de carton pe care sînt înregistrate informațiile, prin perforare într-un anume cod.

CIMP (field = area ; champ)

Ansamblu de date de aceeași natură ce definesc o categorie de informație (de expl. cimpul de autor, cimpul de titlu, cimpul de descriptori).

COD (code ; code)

Ansamblu de reguli care permit reprezentarea simbolică a unei date.

CODEN (coden ; coden)

Sistem de abreviere a titlurilor

de periodice compus din 6 caractere (5 litere și o cifră sau 6 litere)

COMPATIBILITATE (compatibility ; compatibilité)

Pentru echipamente : caracteristicile cerute diferitelor tipuri de echipamente pentru ca ele să poată lucra într-un ansamblu comun.

Pentru programe : caracteristicile cerute unui program pentru a fi implementat pe diferite tipuri de calculatoare.

CONFIGURAȚIE (configuration ; configuration)

Mulțimea echipamentelor care compun un sistem de calcul — calculator (unitate centrală, memorie internă, echipamente de intrare — ieșire etc.).

CONVERSAȚIONAL (conversational ; conversationnel)

Caracteristică de utilizare a unui calculator în mod de dialog prin intermediul unui terminal.

CONVERSIIE (conversion ; conversion)

● Acțiune de a converti date dintr-o formă în altă formă

● Acțiunea de a transpune date de pe un tip de suport pe alt tip de suport (de expl. de pe bandă magnetică pe disc magnetic).

● Acțiunea de a adapta un program scris pe un calculator pe alt tip de calculator.

CRITERIU PRIMAR (primary key ; critère primaire)

Criteriu de selecție care permite regăsirea datelor în acces direct pe baza unei anumite valori specificate de utilizator.

CRITERIU SECUNDAR (secondary key ; critère secondaire)

Criteriu de selecție care permite regăsirea datelor în acces secvențial pe baza unei anumite valori specificate de utilizator. În mod curent, în regăsirea datelor unui criteriu primar i se asociază un criteriu secundar.

CUVÎNT (word ; mot)

Din punct de vedere informatic, cuvîntul este ansamblul de biți memorat sau transmis de calculator ca un tot. Cuvîntul reprezintă cea mai mică unitate adresabilă într-o memorie programabilă și poate fi un termen, un număr, o adresă, o instrucțiune.

CUVÎNT CHEIE

Cuvînt sau expresie strict definită folosită pentru reprezentarea neambiguă a unui concept determinat. Cuvintele cheie se folosesc la definirea conținutului unui document și, în consecință, la regăsirea documentului respectiv.

CARTEA, LECTURA, BIBLIOTECA ÎN ORIZONTURILE DE VIAȚA ALE TINERETULUI

Centrul de cercetări pentru problemele tineretului (CCPT) de pe lângă C.C. al U.T.C. desfășoară, de ani de zile, o intensă și deosebit de importantă muncă de investigare multilaterală, științifică, a celor mai de seamă categorii socio-profesionale ale tineretului României socialiste. Varietatea tehnică, actualitatea acută și calitatea cercetărilor întreprinse sînt binecunoscute specialiștilor din domeniile sociologiei și ale celorlalte discipline socio-umane, după cum bine apreciate sînt și competența și împătimitatea profesională caracteristice specialiștilor Centrului.

Datorită unor motive mai curînd explicabile decît justificabile, însă, ele par a fi puțin sau chiar de fel cunoscute de atîția dintre lucrătorii și factorii decizionali ai acelor sfere de activitate care au contacte frecvente cu tînăra generație (atît ca beneficiară, cît și ca parteneră sau protagonistă) și care, avînd un impact, adesea hotărîtor, asupra atitudinilor, opțiunilor și viitorului celor tineri, ar trebui să-și orienteze într-o mai mare măsură politicile sau programele profesionale în raport de cele scoase la iveală prin intermediul cercetărilor sociologice sau psiho-sociologice. Spunînd acestea îi avem în vedere, mai cu seamă, pe profesioniștii muncii cu cartea, ai îndrumării și sprijinirii lecturii, ai organizării și conducerii bibliotecilor la care au acces copiii, adolescenții și tinerii. Acestor lucrători ne-am propus să le semnălăm, în rîndurile de față, două cercetări sociologice care, deși nu sînt de profil (prin tematică și ipoteză de lucru),

au anumite atingeri directe cu domeniul lor de activitate.

Este vorba de două recente lucrări, editate de CCPT în seria „Rapoarte de cercetare”. Organizatorul și conducătorul celor două investigații, cel care semnează și rapoartele, este *Constantin Schifirneț*, cercetător renumit, binecunoscut pentru preocupările sale consacrate sociologiei generațiilor și culturii.

Primul raport¹ sintetizează și comentează succint rezultatele unei anchete prin care C.C.P.T. a investigat, la solicitarea U.A.S.C.R., „condițiile și factorii ce determină participarea studenților la procesul de învățămînt, opiniile studenților și cadrelor didactice cu privire la formele de stimulare a activității profesionale și științifice” (p. 5—6). Ca instrument de cercetare a fost utilizat, în principal, un chestionar amplu (30 p. în volum), compus din întrebări „închise” (cu răspuns precodificat) și „deschise” (cu răspuns liber), referitoare atît la aspecte factuale, cît și la opinii, aprecieri, deziderate. El a fost aplicat, în cursul anului universitar 1984—1985 pe un lot de 876 de studenți din toate centrele universitare și de la toate profilele de învățămînt. Lot reprezentativ pentru tineretul universitar actual. Ancheta, care nu pare să fi fost condusă în lumina unei ipoteze de lucru (cel puțin așa reiese din raport), a avut ca obiectiv principal „cunoașterea motivelor alegerii facultății, a intereselor și a opțiunilor pentru activitățile desfășurate în facultate, investigarea cadrului de studiu și cercetare al studenților, a condițiilor de realizare a succesului la învățătură” (p. 6).

Raportul, organizat în cinci mari capitole, prezintă cu bogăție de detalii rezultatele prelucrării cantitative a datelor culese, analizează corelațiile cele mai semnificative între itemi și evoluția în timp a unor dintre aceștia (prin comparație cu cele furnizate de investigații similare anterioare), avansează (uneori) ipoteze explicative, prezintă aprecieri asupra unor din faptele constatate și. În încheiere, extrage cele mai importante concluzii evidențiate pe parcursul cercetării.

Ținem să observăm că acest raport (ca, de altfel și cel la care ne vom referi curînd) nu are nici o pagină care nu l-ar putea întesa

¹. Schifirneț, Constantin. *Tineretul universitar. Interese pentru studiu și aspirații profesionale. Raport de cercetare. București (C.C.P.T.), 1985 (pe copertă: 1986), 200 p. (Rapoarte de cercetare, 7).*

și pe bibliotecar — mai rar ca profesionist, întotdeauna ca om de cultură și ca protagonist (sau măcar observator) al vieții sociale. Din păcate, spațiul nu ne îngăduie extragerea informațiilor relevante pentru activitatea celor care slujesc instituția bibliotecară. O exemplificare, totuși, am putea face: bunăoară, constatarea surprinzătoare în ceea ce privește „ponderea mică a studenților care și-au propus, printre scopurile [activității] lor [universitare], să lucreze în bibliotecă”. Astfel, dacă un sfert dintre cei chestionați și-au propus „oarecum” să studieze în bibliotecă, doar 10 la sută și-au propus „foarte mult” și 20 la sută „mult”, în vreme ce „puțin” și-au propus 24 la sută, iar „deloc”... 21 la sută. „Se confirmă teza — comentează autorul — că o parte însemnată dintre viitorii specialiști nu au deprinderi de a lucra în bibliotecă, de a utiliza printre instrumentele de muncă intelectuală biblioteca” (p. 40—41).

Cel de-al doilea raport² este menit să îl intereseze în și mai mare măsură, într-un mod și mai direct, pe bibliotecar. O spune această titlu însuși, o relevă chestionarul întrebuintat (28 de pagini în volum), o atestă fiecare din cele nouă capitole ale sale. Cercetarea pe care o înfățișează a fost executată în 1985 pe baza contractului încheiat între CCPT și CCES. În obiectivul investigațiilor s-au aflat „analiza structurilor instituționale și a activităților culturale desfășurate de către tineri, cunoașterea structurii socio-profesionale a publicului tînăr și a cerințelor sale culturale (interese, opțiuni, preferințe) comparativ cu generațiile adulte, studierea impactului instituțiilor culturale asupra procesului de formare a orizontului cultural al tineretului” (p. 56). De asemenea, s-a urmărit stabilirea gradului de diferențiere între două generații de tineri (investigate la interval de cinci ani), dinamica și direcția evoluției opțiunilor, gusturilor, preferințelor tineretului (p. 57).

La baza întregii cercetări s-a aflat ipoteza conform căreia „cu cît structurile de interese sînt mai complexe, stimulate de un cadru de muncă și viață adecvat, cu atît interesele și opțiunile culturale sînt mai diversificate” (p. 57). Este de observat conformitatea caracterului ipotezei de lucru cu natura pur empirică a întregii cercetări, cu absența cvasi-totală a intenției de a conferi anvergură sau rele-

². Schifirneț, Constantin. *Cultură, tineret, mass-media, educație. Raport de cercetare. București, C.C.P.T., 1985 (pe copertă: 1986), 461 p. (Rapoarte de cercetare, 8)*

vanță propriu-zis teoretică investigațiilor și analizelor întreprinse. De această situație nu este străină, credem, construcția semi-tautologică a ipotezei (altfel spus, înalta probabilitate a confirmării ei).

Amploarea cercetării a solicitat eforturi considerabile și la culegerea datelor (pe bază de chestionar autoaplicat în colectiv), și la despuerea formularelor și prelucrarea informațiilor. Au fost investigați 3 441 de subiecți (dintre care 631 adulți) din județele Argeș, Bacău, Bihor, Botoșani, Brașov, Dolj și Mureș, precum și din municipiul București. Rezultatele la care s-a ajuns în urma tratării statistice și a examinării corelative a răspunsurilor primite se dovedesc a fi, chiar la simpla lectură a raportului, deosebit de interesante și sub raport cognitiv, și din unghiul utilității lor, al posibilității de a fi folosite în dirijarea activității instituțiilor culturale. Riscind frustrarea cititorului acestor rânduri, nu vom exemplifica aprecierile de mai sus, dar vom recomanda insistent consultarea atentă a acestui raport.

De adăugat că ambele lucrări succint prezentate conțin numeroase anexe, unele cu caracter tehnic, altele cuprinzând bogate eșantioane de răspunsuri la întrebările deschise în fapt, un vast material de reflecție, care poate interesa pe oricine.

O observație: am fi dorit ca cele două cercetări să acorde mai multă atenție acelor elemente indispensabile atât formării tinerului intelectual, cât și afirmării unui mod cultural de a trăi, care sînt **cartea lectură și biblioteca**. Din însuși felul în care au fost elaborate chestionarele se întrezărește, paremi-se o anumită supoziție tacită, strecurată între prealabilele cercetării — fie în sensul presupunerii că acești trei factori nu mai dețin, în chip obiectiv, o pondere semnificativă în ansamblul condițiilor de viață, al mijloacelor instructiv-educative, al preferințelor, dezideratelor etc. tinerei generații, fie în sensul mai particular, de natură epistemologică al convingerii în scăzuta lor relevanță vizavi de tematica, obiectivele sau ipotezele cercetării. (Înțelegem, desigur, și necesitatea de a se evita aplicarea /completarea unui chestionar-mamut, dar...) Fără a intra într-o examinare de amănunt, remarcăm faptul că, în cele două chestionare, biblioteca, lectura și cartea (presa) nu beneficiază decît de o singură întrebare directă și specifică, deosebit de importantă, într-adevăr

(cf. pp. 345—347 din raportul nr. 8) referitoare la existența și mărimea bibliotecii personale a subiectului (dar nu și la detalii privind structura și dinamica ei, sau la intensitatea utilizării ei, sau la existența, distinctă ori nu, a unei biblioteci părintești s.a.), cuprinsă în fiecare din cele două seturi de întrebări. Altfel, ele nu apar explicit decît sub formă de variante de răspuns la întrebările precodificate, una la chestionarul primei anchete (itemul 2.47, singurul referitor la „bibliotecă” în sens de instituție) și opt la cel de-al doilea (cinci privitoare la „cărți” și trei la „lectură”). Fără a diminua semnificația prezenței itemilor amintiți și fără a neglija „prinderea” implicită a celor trei factori culturali care ne interesează în substanța altor itemi, considerăm (îndeosebi pentru prima cercetare) că ar fi fost în beneficiul preciziei analizelor, al fineții corelațiilor, deținerea unor date suplimentare asupra raporturilor reale, a celor percepute a celor intenționate etc. cu bibliotecile (ca instituții, în special) și cu marea varietate tipologică (efectivă sau dezirabilă) a tipăriturilor.

Se înțelege, observația precedentă nu afectează aprecierea globală pe care o merită cele două investigații și rapoartele de cercetare respective. Ele pot oferi celor interesați informații pertinente, de certă utilitate, asupra profilului socio-cultural specific al tinerei generații, asupra structurilor motivaționale, a trăsăturilor și tendințelor dominante ale acesteia.

Pentru a încheia mai semnalam, last but not least, interesanta „Schiță pentru un profil cultural al bibliotecarului” — un mini-raport de cercetare autonom, rezultat prin prelucrarea datelor furnizate de aplicarea chestionarului celei de-a doua anchete la un lot însemnat de lucrători din bibliotecile publice bucureștene. (Cultură, tineret..., pp. 312—324). Altfel spus, o grăitoare dovadă asupra posibilităților investigației sociologice, asupra necesității, a insubstituibilității ei ca mijloc de cunoaștere și de autocunoaștere, ca premisă a fundamentării adecvate a obiectivelor, structurilor organizatorice, selecționării cadrelor, formelor de acțiune ș.c.l., adoptate în vederea sporirii eficienței activităților și serviciilor bibliotecii.

Cr. PETRU

MANUEL DES ÉCHANGES INTERNATIONAUX DE PUBLICATIONS. Préparé sous la direction de Frans Vanwijngaerden, 4 éd., Paris, Unesco, 1977.

Alături de celelalte ediții (1950, 1956, 1964) ultima ediție a *Manuelului de schimb internațional de publicații* (1977) readuce în atenție probleme ale schimbului internațional, subliniindu-se faptul că „Schimbul internațional de publicații constituie unul din aspectele cooperării științifice și culturale internaționale. El favorizează libera circulație a ideilor și informației științifice între instituții din diferite țări...”. Avînd ca bază juridică două convenții adoptate la cea de a 10-a sesiune a Conferinței generale a Unesco din 3 dec. 1958 de la Paris: Convenția privind schimbul internațional de publicații, intrată în vigoare la 23 nov. 1961 și Convenția privind schimbul de publicații oficiale și documente guvernamentale efectuat între state, intrată în vigoare la 30 mai 1961, schimbul de publicații a căpătat dimensiuni internaționale, a putut fi în măsură să faciliteze circulația informației din diferite domenii, să înlăture bariere, uneori, greu de trecut.

Prezentul manual tratează numai schimbul de publicații efectuat în scopuri „științifice”, acest termen fiind luat într-un sens larg, care îmbrățișează științele umane și sociale în general, căci „schimbul de publicații este una din manifestările de universalitate ale științei...”

Trebuie menționat că în noțiunea de publicații sînt incluse numai acele lucrări tipărite „cu caracter educativ, juridic, științific și tehnic, cultural sau de informare, ca de ex. cărți, periodice, hărți și planuri, stampe, fotografii, microcopii, opere muzicale, publicații în alfabetul braille și alte documente grafice...”. Lucrările netipărite nu pot face obiectul schimbului internațional de publicații. Lucrarea de față, rod al colaborării unui mare

* *Manuel des échanges internationaux de publications*, 4 éd., Paris, Unesco, 1977, p. 15

** *idem*, p. 16

*** *Convenția privind schimbul internațional de publicații adoptată de cea de a 10-a sesiune a Conferinței generale a Unesco la 3 dec. 1958, art. 2, p. 80 a prezentului manual.*

număr de specialiști din mai multe țări (printre care și din România), sub conducerea lui Frans Vanwijngaerden, director al serviciului de schimb internațional al Bibliotecii regale Albert I din Bruxelles (Belgia) este structurată în două părți:

— Un ghid vizînd metodologia, organizarea și gestionarea schimbului internațional, ghid ce debutează cu un scurt istoric al primelor încercări făcute cu manuscrise în Evul Mediu și continuînd pînă în zilele noastre cînd această activitate este organizată sistematic la nivel național, încurajată și susținută de foruri internaționale ca Unesco și Comisia de schimb internațional a FIAB.

— Un repertoriu detaliat și actualizat (la acea dată) al centrelor de schimb internațional, indexate alfabetic pe țări, cu informații ample privind activitatea și sarcinile acestor centre, informații ce permit luări de contact cu partenerii interesați.

Manualul de schimb internațional de publicații este destinat:

- a) bibliotecarilor care doresc să organizeze un centru de schimb internațional, în special în țările în curs de dezvoltare;
- b) bibliotecarilor care se ocupă de schimbul internațional și doresc să-și perfecționeze munca.
- c) elevilor școlilor de biblioteconomie;
- d) personalului care activează în biblioteci;
- e) documentariștilor și în general tuturor acelor care vor să se informeze în acest domeniu.

Deși au trecut 10 ani de la apariția ultimei ediții a acestui *Manual* și acum se pot aduce multe completări, mai ales în ceea ce privește îmbogățirea și actualizarea repertoriului centrelor de schimb internațional cu noi centre înființate în acest interval de timp, el rămîne totuși un prețios și indispensabil instrument de lucru pentru toți cei care vor să pună bazele unei activități de schimb, oferind cadrul organizatoric, principalele căi și metode de lucru pentru a achiziționa și a pune la dispoziția cititorilor cărți și periodice, precum și alte documente din patrimoniul științific și cultural al lumii, înlesnindu-se astfel libera circulație a ideilor și informației științifice între oameni.

Florina PAUNESCU

Automatizarea proceselor informaționale în cadrul unui sistem de informare și documentare

În etapa actuală, în întreaga lume, procesul de informare și documentare se găsește într-o fază tranzitorie și anume în faza de trecere de la utilizarea mijloacelor tradiționale de informare la utilizarea informării electronice, denumită în literatură „biblioteca electronică”.

Modificările care au loc ca urmare a implementării informației în activitatea informațională desfășurată în SID se manifestă, în principal, asupra:

— metodelor și mijloacelor utilizate în activitatea de producere a informațiilor secundare (informații obținute ca urmare a prelucrării documentelor primare);

— metodelor de difuzare a informațiilor către beneficiari;

— strategiilor de dezvoltare.

Organismele (instituțiile) de informare și documentare, privite ca sisteme de informare și documentare — SID, desfășoară în principal, activități privitoare la:

— identificarea surselor primare de informare de interes (documente primare), achiziționarea, gestiunea și conservarea lor;

— prelucrarea surselor primare în sensul identificării neambigue a fiecărui document — prin autor, titlu, ediție, editură, an de apariție, colecție, număr standard internațional* etc, elemente ce reprezintă descrierea bibliografică — și relevării conținutului;

— colectarea informațiilor asupra surselor primare din alte sisteme;

* ISSN — International Standard Serial Number

ISBN — International Standard Book Number

— organizarea informațiilor obținute ca urmare a prelucrării documentelor primare și regăsirea acestor informații după anumite criterii;

— valorificarea informațiilor asupra documentelor (produsele și serviciile de informare oferite beneficiarilor);

— asigurarea accesului la documentele primare.

Procesul de implementare a automatizării unui SID s-a desfășurat, de regulă, etapizat, în funcție de obiectivele și resursele disponibile.

În etapa actuală se tinde către automatizarea integrală a SID, în fapt cuprinderea într-o concepție unitară de sistem informatic a tuturor activităților prezentate mai sus.

În SID automatizate integral (de la procurarea documentelor primare, stocarea fondurilor informaționale și pînă la deservirea beneficiarilor) — așa cum o arată experiența pe plan mondial —, aria de cuprindere a sistemelor informatice este orientată pe 3 (trei) module (subsisteme) funcționale și anume:

— Automatizarea proceselor de colectare și gestiune a documentelor.

— Automatizarea proceselor de prelucrare a documentelor și stocare a informațiilor asupra documentelor (fondurile informaționale).

— Automatizarea proceselor de realizare a produselor și serviciilor informaționale, cuprînd:

— Automatizarea proceselor de valorificare a fondurilor informaționale.

— Automatizarea accesului la documentele primare.

În figura 1 sînt prezentate principalele activități desfășurate de SID și gruparea lor în module automatizate.

1.1. Automatizarea proceselor de colectare și gestiune a documentelor.

În cadrul acestor procese, două activități sînt preponderente și susceptibile de a fi automatizate: achizițiile de documente și gestiunea împrumuturilor.

Achiziția — îmbogățirea colecțiilor SID cu noi surse primare — presupune selectarea din masivele de documente apărute anual, a celor apreciate de interes pentru profilul beneficiarilor deservirii de sistem. Odată cu informatizarea activității editorilor, informațiile despre cărțile apărute sau în curs de apariție, precum și prețul și mijlocul de achiziționare au fost puse la dispoziția SID (principalii cumpărători de publicații) prin intermediul sistemelor de calcul. Ca urmare, selectarea documentelor dorite și comanda lor la furnizor se puteau realiza de la terminale. Furnizorul primește informația pe terminal și/sau hard copy, iar în SID rămîn stocate informațiile asupra documentelor ce urmează a fi achiziționate. La primirea efectivă a documentului, se calculează automat facturile și se emit furnizorului.

Achiziția automatizată a început a fi dezvoltată în marile biblioteci din S.U.A. după 1965*; în 1980, sistemul se extinsese la cca 250 de biblioteci.

În prezent, marile SID din lume care achiziționează anual masive considerabile de documente (începînd de la cîteva zeci de mii pînă la cîteva sute de mii) au implementate subsisteme automatizate de achiziții care funcționează în regim on-line, cuplate la rețele naționale și internaționale de telecomunicări.

Costurile pentru realizarea achiziției unui document în sistem automatizat se estimează în jurul a 2-4% din prețul său (biblioteca publică Pikes Peak Library District din Colorado Springs — S.U.A. realizează achiziția a 30 000 de documente pe an în 5 zile cu un cost de sub 3% din prețul documentului).

Automatizarea achizițiilor a condus la optimizarea fondurilor alocate pentru creșterea colecțiilor

SID, în condițiile ridicării prețurilor documentelor.

Procesul de achiziție asistată de calculator s-a extins o dată cu implementarea pe minicalculatoare, microcalculatoare și calculatoare personale a unor pachete de programe dedicate.

Automatizarea împrumuturilor este o activitate urmărită cu calculatorul în SID care dețin fonduri de documente primare pentru împrumut la public.

Prin automatizarea împrumuturilor se controlează:

- dreptul de acces al utilizatorului la document (pentru documentele confidențiale);
- numărul documentelor deja împrumutate de utilizatorul solicitant;
- situația documentelor solicitate la împrumut (disponibile, împrumutate, blocate etc.) și locul lor de depozitare.

Efectuarea propriu-zisă a împrumutului se realizează prin testarea pe terminal a codurilor cărților solicitate.

Fișa de împrumut a cititorului este actualizată automatizat.

Pe aceste principii generale se bazează sistemele de împrumuturi automatizate ale bibliotecilor științifice constituite în rețeaua RLG (Research Libraries Group) din S.U.A., a Bibliotecii Școlii Politehnice din Paris, a Bibliotecii universitare din Lausanne etc.

1.2. Automatizarea proceselor de prelucrare și stocare a informațiilor asupra documentelor.

(a) **Prelucrarea documentelor**, activitate specific intelectuală, constind în identificarea neambiguă a autorilor, a titlurilor, a edițiilor, a colecțiilor etc. și mai ales în relevarea suficientă și consistentă a conținutului documentelor, solicită consultare permanentă a instrumentelor de referință (tezaure, date de autoritate privind denumiri oficiale de colectivități, denumiri de persoane, nume geografice etc.). De fapt, ceea ce se realizează în proiectare prin utilizarea sistemelor CAD (Computer Aided Design) se aplică și în SID și anume, prelucrarea documentelor asistată de calculator.

Colecțiile de date de referință sînt construite și întreținute pe calculator și consultabile on-line. În plus personalul angrenat în activitatea de prelucrare este dirijat asupra modului în care trebuie să execute operațiile de descriere și indexare a documentelor, sporindu-se substanțial calitatea și rapiditatea întregului proces.

În prezent, compartimentele de prelucrare a documentelor din SID automatizate integral lucrează asis-

late de calculator (de exemplu Chemical Abstracts Services — CAS — și Biological Abstracts System, — BIOSIS —), iar tendința este ca acest proces să fie introdus în SID odată cu implementarea primelor module automatizate.

(b) **Stocarea și organizarea** fondurilor informaționale: obținute ca urmare a prelucrării documentelor se efectuează în etapa actuală în două moduri: pe bandă magnetică și discuri magnetice (în funcție de dimensiunile SID se utilizează disc de masă sau floppy disk).

Trebuie subliniat că automatizarea SID deținătoare de documente primare a început la un moment dat al existenței lor. Pînă atunci fondurile informaționale referitoare la documentele primare existente se găseau organizate în sisteme tradiționale (de regulă fișiere alfabetic și pe subiect — sistematice —). Convertirea fondurilor informaționale s-a apreciat că necesită resurse umane deosebite în zona formalizării datelor existente într-o nouă concepție (dictată de implementarea sistemelor automatizate). Din acest motiv, în SID ce dețin mari colecții de documente primare coexistă sisteme tradiționale de stocare și organizare a fondurilor informaționale și sisteme automatizate.

Din realizările pe plan mondial se poate afirma că nici unul din marile organisme de informare și documentare cu tradiție — deși au sisteme automatizate deosebit de dezvoltate — nu au trecut integral în gestiune automatizată fondurile informaționale (VINITI — URSS, bibliotecile naționale și institutele naționale de informare tehnico-științifică din țările socialiste, Library of Congress — S.U.A., British Library — Anglia, bibliotecile naționale al Franței, Italiei etc.). În prezent, metoda de lucru adoptată pentru Conversia fondurilor informaționale este reluarea retrospectivă în sens invers momentului de început al automatizării.

Stocarea informațiilor pe benzi magnetice se utilizează în sistemele care efectuează numai prelucrări off-line (în fișierele tradiționale se păstrează, în acest caz, și fișele corespunzătoare documentelor prelucrate).

Construirea și întreținerea bazelor de date funcționînd în acces este o problemă esențială în SID automatizate. Caracterul puternic acumulativ al sistemelor, necesitatea accesului permanent și direct la toate datele existente în sistem, legăturile existente între aceste date care se exploatează în nenumărate prelucrări au făcut ca procesul de înmagazinare (stocare și regăsire a informațiilor să devină

* În 1960 Oregon State University Library a demarat proiectul LOLITA pentru achiziționarea documentelor utilizînd procese de prelucrare în regim on-line

cu adevărat eficient numai prin realizarea lui pe sistemele de calcul (cu resursele hardware și software corespunzătoare).

Noțiunile de „bancă” și „bază de date de informare și documentare” sînt afit de răspindite astăzi în rîndul specialiștilor și utilizatorilor înct atunci cînd se vorbește de un SID se subînțelege aproape unanim și baza sau banca de date asociată (de multe ori însă se cunoaște numai denumirea bazei de date fără a se ști realizatorii ei).

Tendința actuală este ca bazele de date să cuprindă informații cit mai complete, iar accesul să poată fi realizat cit mai rapid. Această tendință are ca efect următoarele aspecte:

(1). Completarea bazelor de date create prin eforturi proprii cu informații primite din alte sisteme prin convenții stabilite între parteneri (schimburile internaționale de date).

(2). Preocuparea SID de a introduce în bazele de date informații retrospective (de altfel, CAS este deja implicat într-un proiect de mari proporții pentru adăugarea la bazele de date create și informații asupra documentelor tipărite începînd din 1920).

(3). Construirea bazelor de date prin integrarea unor baze de date oferite la schimb.

1.3. Automatizarea proceselor de realizare a produselor și serviciilor informaționale.

Impactul SID cu noile tehnologii se manifestă convîrșitor în gama serviciilor și produselor informaționale, în fapt în interfața sistemelor cu beneficiarii. În situația informațională contemporană și în contextul marilor programe de informare promovate de organizațiile internaționale, gama serviciilor și produselor SID nu se poate aborda decit în cadrul general al circuitului mondial al informației și al noilor forme de reprezentare fizică.

Ca o consecință directă a necesității deservirii beneficiarilor într-o societate în care este promovată accesul liber la informație, mai direct și cit mai aproape de utilizator, SID se preocupă ca serviciile și produsele oferite să facă față acestor cerințe.

1.3.1. Automatizarea proceselor de valorificare a fondurilor informaționale.

Cele mai frecvente și importante produse și servicii oferite de SID ca urmare a valorificării fondurilor informaționale sînt:

- publicații secundare de informare;
- accesul la bazele de date;
- diseminări selective de informații (DSI);

— transfer de informații pe bandă magnetică;

— traduceri.

(a) Publicațiile secundare de informare cel mai des întilnite ca produse ale SID sînt:

— publicații de semnalare bibliografică (bibliografiile naționale, cataloage și repertorii colective asupra publicațiilor străine existente, cataloage de creștere a colecțiilor etc.), în cadrul cărora sînt prezentate descrierile bibliografice ale documentelor (autor, titlu, ediție, editură, colecție etc.), iar conținutul este relevat prin intermediul unui sistem de clasificare (CZU, BBK, DEWEY, LC etc.)

— publicații referative în cadrul cărora alături de descrierea bibliografică a documentului este rezumat conținutul acestuia;

— publicații de informare faptică — conțin informații factice extrase din documentele primare; caracteristic pentru acest tip de publicații este faptul că ele înșile oferă informația într-o formă direct utilizabilă (fără a mai fi nevoie de accesul la documentul primar).

— publicații de sinteză — conțin informații asupra unui subiect dat, informații obținute prin prelucrarea conținutului documentelor considerate pertinente (sintezele documentare)

Aceste publicații au în general un caracter curent, iar la anumite intervale de timp (masurabile în ani) se elaborează publicații cumulative pe baza informațiilor conținute în publicațiile curente.

Elaborarea publicațiilor de informare este activitatea automatizată în SID cel mai frecvent întilnită și cu cea mai veche tradiție*. Avantajul este evident: eliberarea personalului de munca de rutină (în fapt elaborarea publicațiilor după ce au fost prelucrate documentele reprezintă o agregare sau o ordonare după diverse criterii a informațiilor, cu o periodicitate și structură adaptate la necesitățile de informare ale beneficiarilor deservii), posibilitatea realizării rapide a unor cumulative și reducerea timpului scurs de la achiziția documentului pînă la informarea beneficiarului asupra existenței sale.

Astăzi, aproape toate publicațiile de informare de interes național (de exemplu: bibliografiile naționale, cataloagele colective ale publicațiilor străine intrate în țară etc.) ca de altfel și nenumărate pu-

* Încă din 1960, Lockheed Technical Information Center perfora datele pe cartele și le transmitea unui centru de calcul care îi elaborează cataloagele.

blicații de informare pe diferite domenii restrînse, indexuri curente și cumulative etc. se elaborează pe calculator (bibliografiile naționale din țările socialiste, din Anglia, Australia, Canada, Danemarca, Franța, R.F. Germania etc., publicațiile bibliografice elaborate de sistemele internaționale de informare AGRIS, CAS, INIS, SIIST etc.).

De remarcă că, dacă resursele de care dispun SID nu permit achiziționarea de echipamente care să producă automat publicațiile secundare, atunci cel puțin pentru activitatea de redactare a acestor publicații se tînde a se utiliza sisteme de prelucrare a textelor.

Imaginile electronice ale publicațiilor obținute se multiplică și/sau distribuie prin mijloace computerizate (microforme, benzi magnetice, discuri optice).

Numeroase SID transmit publicațiile secundare partenerilor de schimb numai pe microfilme. Acest mod de difuzare este folosit și pentru beneficiarii direcți care dispun de aparate de citire specializate (de altfel, prețul aparatelor de citire este într-o scădere continuă).

(b) Accesul la bazele de date.

Stocarea informațiilor în baze de date, cu avantajul accesului direct la informația dorită, oferă serviciul informațional cel mai eficient din punct de vedere al utilizatorului.

Tendințele actuale în privința serviciilor de acces on-line la bazele de date se regăsesc în următoarele:

— extinderea ariei informaționale (a masivelor de date), la dimensiuni virtuale nemărginite (ca urmare a posibilităților de conectare la alte baze de date decit cele proprii, baze de date distribuite teritorial la mari distanțe);

— folosirea unor mijloace de întrogare (limbaje și comenzi), care să permită utilizatorului să caute în masive cit mai mari de date și să regăsească singur informațiile de interes (fără intermediul personalului specializat în informare și documentare);

— utilizarea de criterii de regăsire a datelor cit mai diverse (autor, titluri, subiect, an de apariție, colecție etc.) ca și identificarea deținătorului documentului (urmată eventual de comanda electronică a acestuia).

Amploarea deosebită a acestui serviciu informațional a fost determinată de două aspecte interdependente:

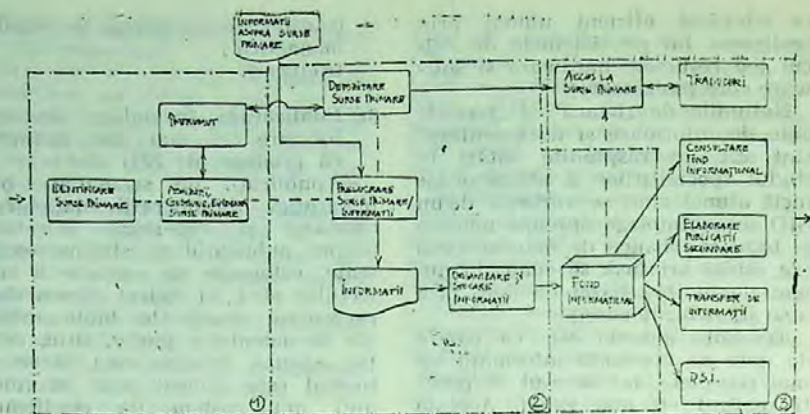
1 — Creșterea numărului de baze de date automatizate accesibile prin

rețele de telecomunicații naționale și internaționale. În 1983, Ghidul bazelor de date (The Directory of On-line Databases) anunța existența a cca. 1900 de baze de date cu acces on-line (cu 50% mai mult decât în 1982). În 1986, numai în S.U.A. erau disponibile în acces on-line cca 2 400 de baze de date. În domeniul informării documentare se estimează că pe plan mondial se găsesc peste 900 de baze de date, iar numărul acestora este în continuă creștere.

2 — Utilizarea pe scară largă a lor și a calculatoarelor personale în aria beneficiarilor (în primul rînd ca urmare a reducerii costurilor echipamentelor de calcul).

În ceea ce privește numărul de utilizatori care folosesc serviciile on-line pentru informarea în bazele de date automatizate, statisticele arată că acesta este într-o continuă creștere. În țările europene acest număr era de 60 000 în 1976, 96 000 în 1980, pentru ca în 1985 să depășească 2 350 000. Către anul 1990 se estimează că mai mult de 90% din personalul ocupat în țările vest-europene în activitatea de cercetare științifică și dezvoltare tehnologică va avea acces la terminale interactive.

După prognozele elaborate, numărul acestor în regim on-line a evoluat în Europa de la 1 800 în 1971 la 1,2 milioane în 1982, iar în S.U.A. de la 180 000 în 1970 la peste 4 milioane în 1982. Dacă acest ritm se va păstra și în vii-

- NOIUNILE AUTOMATIZATE:
- 1 - COLECTAREA ȘI CREȘTEREA SURSEI
 - 2 - DEZVOLTAREA MECANISMELOR ȘI STOCAREA INFORMAȚIILOR
 - 3 - REALIZAREA FIZICĂ ȘI/SAU SERVICIILOR INFORMAȚIONALE

Fig. 1 - Activități desfășurate în SID. Gruparea în module automatizate.

tor, se estimează că numărul acestor on-line în anul 2 000 va atinge cifra de 1 bilion.

(c) Diseminările selective de informații (DSI) reprezintă în fapt acele servicii menite să satisfacă cereri de informare pe profile de interes, pe baza unor criterii prestabilite și/sau aleatorii, definite de beneficiari.

Automatizarea acestui serviciu este realizată în toate SID care au stocate informațiile pe benzi magnetice sau în baze de date.

Mijloacele și tehnicile pentru DSI depind de posibilitățile pachetelor de programe utilizate și ale echipamentelor de calcul existente în SID.

Pentru satisfacerea cererilor utilizatorilor și în raport cu posibilitățile tehnice de recepționare a produselor obținute, în SID se efectuează DSI, folosindu-se fie programe destinate special acestui scop (cu ieșiri pe banda magnetică, imprimantă, microfilm), fie facilitățile oferite de pachetul de programe utilizat la înmagazinarea și regăsirea informațiilor.

(d) Transferul de informații pe benzi magnetice este tot atât de utilizat ca și schimburile sau imprimaturile de documente primare.

Avantajul cert al schimburilor de date pe suport magnetic rezidă în posibilitatea directă și imediată de valorificare (în multiple fațete, după nevoi) a unor informații corecte și complete, generate de SID cele mai competente în domeniul dat.

Datele care fac obiectul schimburilor pe benzi magnetice sînt:

- date de autoritate (nume de persoane, colectivități, tezaure etc);
- baze de date sau părți din acestea;
- date obținute ca urmare a efectuării DSI pe diferite criterii;
- date index

Transferul de informații pe benzi magnetice este utilizat de către sistemele internaționale (SIIST, CAS, INIS, AGRIS, ISDS etc), în cadrul sistemelor naționale de informare (NATIS), în cadrul schimburilor bilaterale între SID.

(e) Traducerea documentelor este o activitate desfășurată în SID, atât prin mijloace tradiționale, cit și

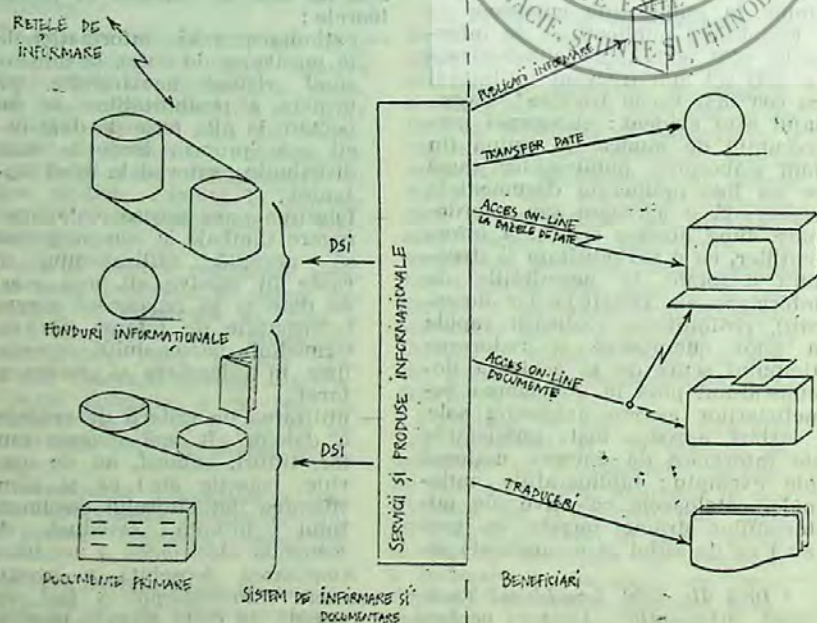

Fig. 2 - Produse și servicii informaționale oferite.

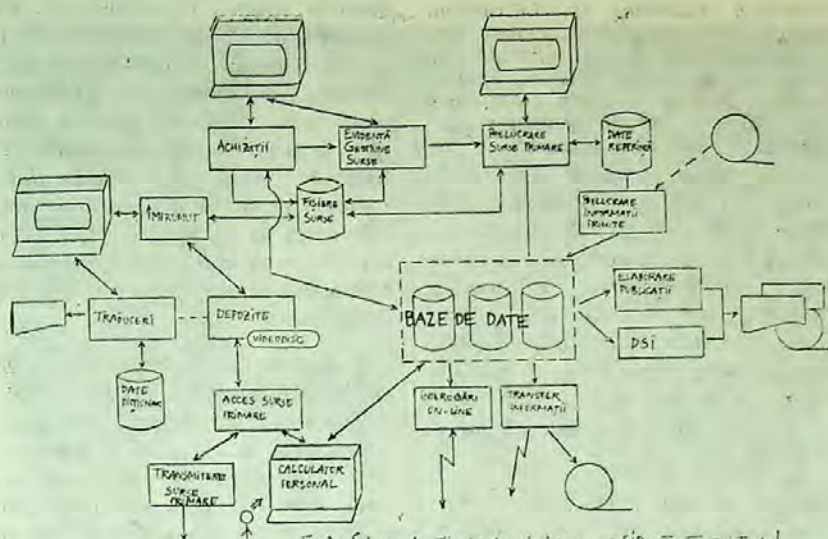

Fig. 3. Schema funcțională de principiu a unui SID automatizat integral

prin intermediul tehnicilor de calcul.

În prezent, în SID automatizate se realizează traduceri asistate de calculator prin consultarea de la terminale a dicționarelor multilingve de termeni stocate pe suporturi magnetice direct accesibile. Traducerea integrală a textelor dintr-o limbă în alta ridică încă destule probleme întrucât necesită formalizarea neambiguă a unor sisteme de corespondență de detaliu între gramaticile corespunzătoare limbilor alese.

Traducerea asistată de calculator este folosită, în deosebi, în cazul documentelor tehnico-științifice.

1.3.2. Accesul la documentele primare.

Creșterea rapidă a colecțiilor de documente în SID ca și necesitatea păstrării permanente a acestor surse au făcut ca instituțiile să fie preocupate de găsirea a noi soluții pentru gestiunea, stocarea și difuzarea documentelor.

Microformele sunt cele mai utilizate pentru păstrarea și difuzarea documentelor (uneori SID achiziționează anumite documente numai pe microforme).

Accesul la microforme se realizează prin echipamente speciale care selectează după un criteriu dat microforma și apoi o transmite electronic, local sau la distanță.

* Alături de colecțiile de 4 milioane volume (cărți și periodice), British Library-Londra deține ca 2,5 milioane de documente de microforme. În timp ce creșterile anuale de publicații pe suport tradițional sunt de 129 000 de titluri, creșterile de documente pe microfilm sunt de 150 000 de titluri.

Apariția discurilor optice pentru stocarea textelor și imaginilor, a documentelor, a sunetelor etc. a avut consecințe imediate în activitatea de conservare, regăsire și distribuție a surselor.

Începând din 1982, sistemele de informare cu tradiție au trecut la adoptarea noii tehnologii de stocare a informațiilor prin demararea unor proiecte-pilot pe baza cărora să se poată decide căile și metodele optime pentru utilizarea acestei tehnici (de remarcat că se au în vedere o serie de aspecte legate de impactul utilizatorilor cu sistemul electronic de distribuție a publicațiilor, cit și aspecte privind dreptul de autor).

În 1983, Library of Congress (LC) a demarat un astfel de proiect-pilot (Library's Optical Disk Pilot Program) cu extindere până în 1986, privind înregistrarea documentelor pe discuri optice cu posibilități de regăsire la nivelul unei unități bibliografice (reviste, carte etc.) prin titlu, autor, clasificare LC și ISSN sau ISBN și cuvinte cheie.

Biroul de brevete din Japonia a început recent (1984) înmagazinarea a peste 30 de milioane de informații din brevete pe discuri optice. Discurile optice sunt încorporate în cea 20 de unități de discuri optice legate la un calculator de mare capacitate. Informațiile cuprinse în această bază de date pot fi consultate direct de utilizatori prin terminale cu fibre optice conectat la calculatorul central. Folosirea extensivă a discurilor optice de către Biroul de brevete face parte din „proiectul fără hirtii” privind

prelucrarea pe calculator a informațiilor din brevete.

Realizări de mai mică anvergură se întind și în țările avansate economic din Europa.

De remarcat că există această preocupare a SID, dar costurile deocamdată ridicate ale imprimărilor discurilor optice, ca și o serie de alte probleme legate de difuzarea lor (în special, dreptul de autor și confidențialitatea) fac ca utilizarea lor în prezent să nu fie foarte extinsă. Cu toate acestea, statisticile arată că în viitorul apropiat această metodă de înmagazinare se va dezvolta într-un ritm rapid.

Accesul la documente (fără a avea în vedere împrumuturile, tratate anterior) se tinde a se realiza și prin intermediul sistemelor telefascimil (telex) transmitere la distanță a unor documente sau părți de documente.

Sisteme de transmitere la distanță a copiilor documentelor s-au utilizat în SID din 1982. În 1982, bibliotecile științifice medicale din S.U.A. au utilizat sisteme telex pentru a satisface cererile de împrumut. În următorii ani, sistemul s-a extins atât în S.U.A., cât și în Japonia și Europa.

Transmiterea copiilor de documente și multiplicarea lor la utilizator ridică însă destule probleme, întrucât și receptorii trebuie să fie dotați cu echipamente compatibile cu emițătorul, iar costurile sunt încă ridicate și influențate de distanță. Preocupările și proiectele SID privind transmiterea la distanță a documentelor, conduc la ideea că odată cu evoluția tehnicii (și implicit, scăderea costurilor) acest mijloc de deservire a beneficiarilor va fi extins.

În figura 2 sunt prezentate produsele și serviciile informaționale prezentate de SID automatizate.

Funcționarea unui sistem de informare și documentare în ansamblul său presupune corelarea și abordarea într-o concepție unitară a proceselor informaționale desfășurate. Ca urmare, la automatizarea unui SID se are în vedere asigurarea legăturilor, conexiunilor între componente, astfel încât la informatizarea integrală a sistemului, efectuată, de regulă, în etape, să nu fie nevoie de re proiectări și reorganizări ale procedurilor deja implementate. În figura 3 este prezentată schema funcțională de principiu a unui sistem de informare și documentare automatizat integral.

Programul IFLA pe termen mediu (1986—1991) prevede, printre altele, găsirea unor căi noi de subvenționare a programelor privind dezvoltarea biblioteconomiei în țările în curs de dezvoltare. Este subliniată necesitatea unei mai strânse cooperări între IFLA, FID și ICA (Asociația Internațională a Arhiviștilor) care să permită, sub egida Unesco, finanțarea programelor regionale, dezvoltarea infrastructurilor regionale, creșterea rolului femeii în activitățile decizionale. O atenție deosebită este acordată, în cadrul Programului IFLA pe termen mediu, Disponibilității Universale a Publicațiilor (programul DUP), în special în ce privește sporirea accesibilității la seriile tehnico-științifice a țărilor în curs de dezvoltare. Armonizarea programelor educaționale și de învățământ bibliotecar constituie o altă direcție prioritară a Programului IFLA (In: IFLA Journal, München, 12, nr. 2, 1986, p. 133—135).

În publicația IFLA Professional Reports nr. 8 au apărut într-o formă versiune, compilată de M. Durean for the preservation and conservation of library materials". Noua versiune, compilată de M. Durean și D.W.G. Clements, nu are ca obiectiv principal expunerea în detaliu a metodelor și tehnicilor de conservare a materialelor de bibliotecă, intenția ei de bază fiind pe de o parte atenționarea factorilor de decizie și a celor implicați în activitatea de conservare a colecțiilor asupra riscurilor nerespectării principiilor amintite, iar pe de alta, formularea unei „politici pozitive” privind viitorul documentelor deținute de bibliotecă.

Din: IFLA Journal, München, 12, nr. 2/1986, p. 156.

Marta L. Dosa și Jean Collins sînt compilatorii și editorii noii ediții a „Ghidului activităților de învățămînt și educație pe termen scurt în domeniul biblioteconomiei, științei informării și arhivelor” (Register of Short-Term Education and

Training Activities in Librarianship, Information Science and Archives). Prima ediție apărută în 1982 sub auspiciile Unesco aparține lui Eric de Grolier. Ghidul actual include 264 de referințe acoperind 60 de țări, urmate de un index. Datele cumulate sînt rezultatul mai multor chestionare trimise de Unesco și FID și privesc: activitățile de învățămînt, programele de învățămînt, calificările, limba, costul etc. Nu sînt incluse cursurile de învățămînt superior oferite pe termen lung de universități și de școlile pe profil. (In: IFLA Journal, München, 12, nr. 2, 1986, p. 159)

„Video în bibliotecă” este a cincea publicație din seriile editate de IFLA Round Table on Audio-visual Media”. Materialele inserate se referă la diferitele modalități prin care documentele audio-vizuale pot sprijini comunicarea. În afara unei ample detaterii privind „scena internațională video”, lucrarea include studii de caz asupra utilizării mijloacelor video în bibliotecile publice (cu referire specială la copii și tineret), impactul asupra persoanelor handicapate, a grupurilor multiculturale cărora le oferă posibilitatea de a învăța o nouă limbă etc. Alte capitole tratează despre introducerea mijloacelor video în bibliotecile de spitale și în bibliotecile parlamentelor. O descriere a FORMAT (Canada's computerized network system) și o privire de ansamblu asupra problemei dreptului de autor încheie volumul. (In: IFLA Journal, München, 12, nr. 2, 1986, p. 157—158).

S-au împlinit 25 de ani de la apariția revistei „Naučnye i tehničeskie biblioteki SSSR”, publicație de specialitate în domeniul biblioteconomiei și informaticii. Ocupîndu-se în special de problemele teoriei și practicii bibliotecilor — tehnice și științifice — specializate (inclusiv, cele universitare), revista se bucură de un binemeritat prestigiu printre bibliotecari. Publicație cu apariție lunară, revista a atins un tiraj de 15.600 de exemplare, dintre care 500 reprezintă abona-

mentele străine. În ultimii ani, un loc central în paginile revistei îl ocupă materialele consacrate contribuției bibliotecii la asigurarea progresului tehnico-științific al țării și problemelor optimizării activității bibliotecilor respective; totodată se constată o creștere considerabilă și o pondere sporită a articolelor teoretice. In: Sovetskoe bibliotekovedenie, Moscova, nr. 4, 1986, p. 112—115).

Bibliofilii și specialiștii în istoria cărții cehoslovace au avut o bucurie neașteptată. La Praga a fost găsit exemplarul unei cărți tipărite, în limba latină, în capitala cehă, în anul 1635. În afară de unicitatea ediției, se remarcă faptul că ea poartă ex-librisul lui Jan Amos Komenský (Comenius), făcînd parte din biblioteca renumitului savant o colecție extrem de bogată pentru acea epocă. Biblioteca lui Komenský nu a ajuns pînă la noi, cărțile dispărînd în flăcările unui incendiu în anul 1656. Este probabil că exemplarul găsit să fi fost împrumutat cuiva. De atunci, desigur, cartea a trecut prin bibliotecile mai multor proprietari pînă a ajunge la anticariat. (In: Bibliotekar, Moskova, nr. 9, sept. 1986, p. 61.)

A apărut fascicula 16 din recomandările metodice elaborate de Biblioteca publică de stat „M.E. Saltikov — Scedrin” (Lenîngrad) sub titlul: „Redactarea formalizată a referatelor și adnotărilor” (1985, 44 p.). Instrucțiunile privesc introducerea în practică a rezultatelor primei etape de studiu asupra optimizării funcționării sistemelor de bibliotecă. Alături de elementele generale, vizînd modalitățile de rezumare a conținutului unui document, se publică vocabularul clișeeilor lingvistice. Se propune metoda de elaborare a referatului și a adnotării și structura tip a adnotării de recomandare.

In: Naučnye i tehničeskie biblioteki SSSR, Moskova, nr. 9, 1986, p. 41.

Rubrică realizată cu concursul Serviciului de documentare în Cultură al B.C.S.

- *Biblioteca Casei de cultură a sindicatelor din Oradea. Sala cu acces liber la raft*
- *Biblioteca Facultății de fizică din București*

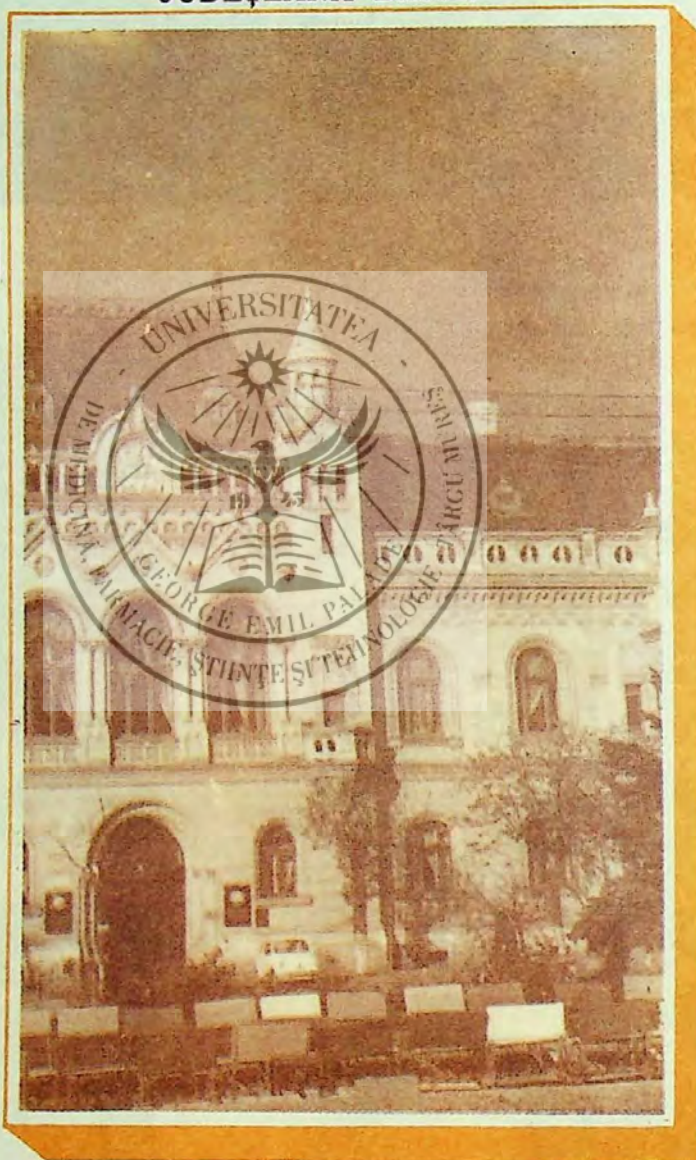
- *Biblioteca de copii din Arad. Aspect de la secția de împrumut*
- *Secția de copii a Bibliotecii județene Vaslui*

biblioteca

Coperta I
BIBLIOTECA CENTRALĂ
UNIVERSITARĂ
CLUJ-NAPOCA

Coperta IV
BIBLIOTECA
JUDEȚEANĂ BIHOR

biblioteca

biblioteca

biblioteca

Prețul: 5 lei exemplarul